

Rolducsche IJstijden deel III A

Kronieken schooljaar 1940-1941, jaarboek 41 tot en met schooljaar 1944-1945, jaarboek 1945.

Jaarboek 1941, schooljaar 1940-1941

*Van verduistering, volkszang,
kilometers telefoonkabel trekken en
een barre winter.*

“Da steh’ ich nun, ich armer Tor,

Und bin so klug als wie zuvor!

Heisse Magister, Heisse Doktor gar,

Und ziehe schon an die zehen Jahr’

Herauf, herab und quer und krumm

Meine Schüler an der Nase herum –

Und sehe, dass wir Nichts wissen können !

Uit de “Faust” van Johann Wolfgang von Goethe, 1832, eerste deel, eerste monoloog, vers 358 – 365.

Socrates zei het al: “Alles wat ik weet, is dat ik niets weet.”
Uit een soort filosofische berusting, maar bij de Faust van Goethe is het veel meer wanhoop. Hij ziet in, dat de mens helemaal niets weten kan. Hij hoeft niet eens te proberen.

De historische Faust, een mislukte student magie eind vijftiende, begin zestiende eeuw, die het veel slechter verging als de Harry Potter van onze tijd, stierf in armoede. Goethe pakt de in sagen overgeleverde levensloop van Faust op voor het schrijven van een klassiek drama en laat Faust in zijn eerste monoloog in zijn kelder-studeerhol helemaal de moed verliezen: ik heb filosofie gedaan, rechten, geneeskunde en ook nog theologie en nu weet ik nog niks. En, zoals we allemaal weten, toen naderde Mefistofeles de duivel...

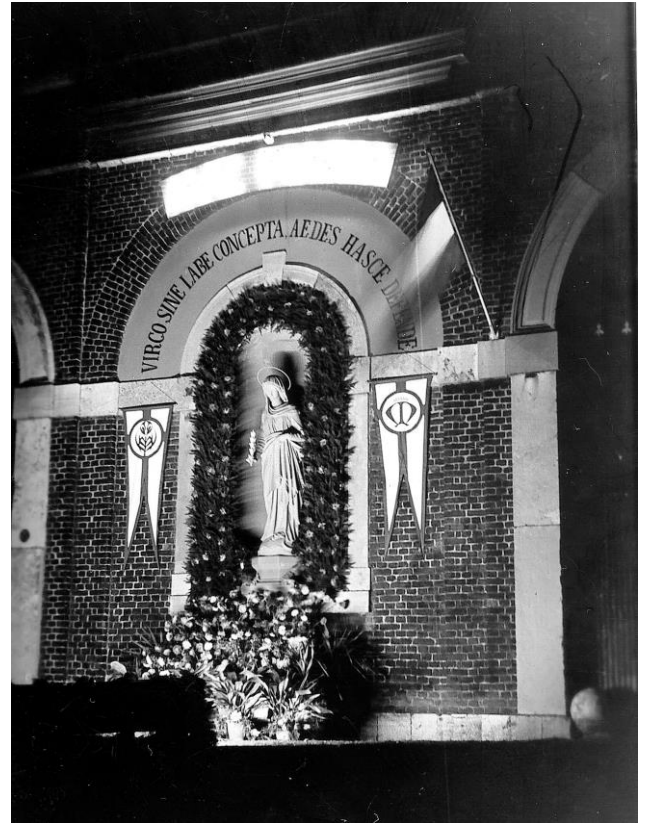
Louis Augustus

De eerste die de twee beginregels van dit Goethe-citaat herhaaldelijk in een kring van leerlingen voordroeg was de in mijn tijd bekende leraar Duits Louis Augustus. Hij deed dit vooral om jongens met dikke onvoldoendes voor een of andere moeilijke compositie mild te bespotten of juist een hart onder de riem te steken in de zin van: iedereen haalt wel eens een flinke onvoldoende, zelfs de beroemde Faust van Goethe.

Hij lachte er steeds bij, niet vals, maar ruim met een lage intonatie uit zijn grote gezicht.

Als jongen kocht Goethe ooit op een ,markt voor een paar 'Pfennige' een dun boekje over de geschiedenis van de Faustfiguur, zo vertelt hij zelf in zijn autobiografie *Dichtung und Wahrheit*. Dat verhaal heeft hem nooit losgelaten en Goethe heeft telkens opnieuw zijn groeiende tekst van dit dramatisch spel ter hand genomen en zelfs tot vlak voor zijn overlijden werkte hij aan het persklaar maken van zijn Faust, die pas na zijn dood in 1832 mocht verschijnen.

Goethe herkende zich in Faust, want ook zijn eigen studies gingen bepaald niet van een leien dakje. In 1771 werd zijn dissertatie, de afsluiting van zijn rechtenstudie, afgewezen en moest hij met het verdedigen van stellingen zijn graad zien te behalen. Zijn doctorstitel werd in zijn geboortestad Frankfurt niet erkend en bij de adellijke toevoeging 'von' aan zijn familienaam zijn altijd vraagtekens geplaatst. Er zit iets van Faust in Goethe. Net zoals een groot en ingewikkeld onderwijsinstituut als Rolduc het in de oorlogsjaren ook heel moeilijk kreeg en bovennatuurlijke hulp zocht. Gelukkig niet bij de Mefistofeles uit het Faustdrama, maar wel door veel gebeden en toewijdingen, vooral aan de heilige Maria en het H. Hart van Jezus. De sfeer wordt zeer vroom; dat is de rode draad door de jaren veertig en de conclusie van die ontwikkeling mag daarom niemand verbazen.

Toen het Duitse leger in de nacht van donderdag 9 op vrijdag 10 mei 1940 eenmaal Nederland was binnengevallen, was Rolducs leiding vaak bezig met het vinden van schuilkelders en het opzetten van vluchtroutines voor zoveel bewoners van het complex. In het schooljaar 1940-1941, vanaf september 1940, kwamen daar nog twee problemen bij. De distributie

van schaarse levensmiddelen en de verduistering.

Levensmiddelen werden ten tijde van de bezetting via een bonnensysteem verdeeld onder de mensen en dat systeem werd steeds strenger en kariger. Tenslotte stond de eerste winter in oorlogstijd voor de deur en ging men zich het hoofd breken over de verduistering. Het grote complex mocht tijdens de lange winteravonden vooral geen licht uitstralen en zo onzichtbaar worden voor overvliegende vliegtuigen. Heel belangrijk bij luchtalarm. Gelukkig is de tijd van de grote verbouwingen en restauraties tijdens de grote schoolvakantie in de zomermaanden echt voorbij en is er altijd wel een leraar te vinden die een schema en plan uitwerkt welke ramen in welke volgorde verduisterd moeten worden. En waar verduisteringslampjes aangebracht moeten worden op de slaapzalen.

Op maandag 12 augustus 1940 begint op Rolduc een triduum, een liturgische driedaagse ter voorbereiding op de grote dag, donderdag 15 augustus, dat het hele bisdom Limburg aan de heilige Moeder Gods Maria wordt toegewijd en onder haar bescherming gesteld op de voornaamste Maria-feestdag van het kerkelijk jaar, het feest van Maria Ten Hemelopneming. Dit alles op gezag van de Roermondse bisschop Lemmens, die graag ook nog een groot Mariacongres aan de wijding vooraf wilde laten gaan. Maar verder dan het bescheiden triduum op Rolduc kwam de monseigneur niet vanwege de oorlogsomstandigheden. Het Maria-congres ging pas door in 1947 in Maastricht van 3 tot 7 september. Met enorme pracht en praal, zeer veel belangstelling voor openluchtplechtigheden van de bevolking, die bij duizenden komt opdagen en een lange reeks kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders en mgr. Lemmens als stralend

middelpunt. Op 15 augustus 1940 ging het er op Rolduc heel wat bescheidener toe, ook al omdat alle leerlingen nog thuis vakantie vierden en alleen de vakantiebewoners in een korte processie naar de versierde Lourdesgrot in het bosquet trokken voor de toewijdingsplechtigheid afgesloten met de zegen met het Allerheiligste. Die dag was de hemel donkerbewolkt, maar tijdens de tocht naar het bosquet brak de zon door. Dat bracht de kroniekschrijver tot deze verzuchting: "Moge door de voorspraak van Maria weldra de vrede-zon door de tegenwoordige troebele tijden doorbreken!"

In Maastricht spreekt de Bisschop met een van ontroering trillende stem de toewijdingsakte voor het hele bisdom Limburg uit en smeekt Maria's zegen af over ons gehele volk en vaderland.

Op 7 september meldt de chroniqueur, dat de algehele verduistering van Rolduc gereed is gekomen met daarbij de mededeling dat er in de afgelopen vakantiemaanden geen enkel keer het luchtalarm heeft geklonken. "Moge dit zo blijven", is zijn wens. Op 8 september: "Het oude Roda ontvangt zijn jeugdige bewoners weer op"(sic). En dan begint het verslag van een schooljaar, waarin geen melding meer wordt gemaakt van hakenkruisvlaggewapper aan huizen en op gebouwen in Herzogenrath. Ook de gevechtshandelingen in Europa zoals de Battle of Britain, die Hitler van oktober tot december in de lucht 'glansrijk' verliest en daarom afziet van zijn invasieplannen: niets van dat alles. Rolduc heeft het kennelijk druk genoeg met zichzelf. Dat blijkt uit een baaierd aan vermeldingen van priesterjubilea, benoemingen binnen de clerus van Limburg, het overlijden van bekende oud-leerlingen, meestal op hoge leeftijd, verschuivingen

binnen het lerarenkorps, bijzondere vieringen in de kerk, met als enige afwisseling een nauwkeurig verslag van de verschillende competities tussen de vele voetbalteams van Rolduc met soms een echt verslag van individuele wedstrijden in enkele zinnen.

de Bölles op kamp

Natuurlijk is het ook waarschijnlijk, dat de directeur – de Bölles, weet je nog? – bepaald heeft dat vermeldingen over oorlogsontwikkelingen in de Kroniek taboe zijn om de bezetter niet op de kast te jagen. Later blijkt hoever de bemoeienis van het nieuwe

nazi-regiem in Nederland met het onderwijs gaat. Heel ver. Want op 19 november 1940 meldt de Kroniek dat er geruchten lopen dat sommige leerboeken bij de jongens ingevorderd moeten worden. Het is heel militair opgeschreven, maar het gaat er natuurlijk om, dat de bezetter vindt, dat in sommige boeken dingen staan die de nazi's niet bevallen. De Kroniektoon wordt cryptisch, maar ook bijtend spottend met ingehouden woede. Lees maar: "Zij (die boeken- lcr) blijken waarheid te bevatten, want men ziet de volgende dagen hele stapels boeken naar ons archief verhuizen. Of de jeugd bedroefd is? "Fijn, voor dat vak geen compositie", hoort men al fluisteren."

Zouden die stapels ongebruikte boeken nu nog ergens te vinden zijn op een Rolducse zolder? Ik heb een donkerbruin (!) vermoeden dat het om bijgewerkte geschiedenisboeken in een nieuwe druk gaat, waarin de recente Duitse geschiedenis - eerste wereldoorlog, machtsgreep van Onkel Adolf in 1933 – in Duitsonvriendelijke zinswendingen en woordkeuze beschreven wordt. En het kan ook nog een preventieve actie van de directie van Rolduc zijn, bang om bij de bezetter in een slecht blaadje te komen.

Voor langslapers zijn het overigens heerlijke tijden. Lees maar weer mee: " 16 september 1940. Een nieuwe dagorde wordt ingevoerd. Wij staan voortaan om half zeven op – een uur later dan vroeger – en houden de morgenstudie voor de H. Mis, omdat onze kerk nog niet verduisterd is. Morgen- en avondgebed geschiedt in de studiezalen." Deze korte mededelingen dragen heel veel oorlogs- en internaatssfeer in zich, vind ik. En met de volkszang in de kerk gaat het ook heel goed. Zo goed dat op de zondag na maandag 16

september, dat is zondag 22 september, de Hoogmis door alle leerlingen zal gezongen worden.”

Op 1 oktober begint dan toch de verduistering van de kerk. Niet met zwarte doeken aan de binnenzijde, maar met het aanbrengen van een “blauwachtige verfstof” op alle vensters. De grote lampen die hoog in de gewelven hingen, worden vervangen door veel kleinere die ook laag worden opgehangen en bovendien afgeschermd zijn. Het lijkt wel of de aloude gaslampen uit de jaren twintig terug zijn met hun stemmige en intieme belichting in de laagte, terwijl de hogere gewelven nagenoeg in een vage duisternis verdwenen bij avond. In deze woorden beschrijft de kroniekenpenner de verandering en hij vindt het duidelijk wel wat hebben, die oude mystiek. Alleen wordt hij erg somber overdag, als hij de kerk binnenkomt. De dagelijkse mis kan nu weer in alle vroegte in een verlichte kerk worden opgedragen nog voor de morgenstudie. Ik denk dat een schemerig verlichte kerk een veel beter plekje is om wakker te worden (zonder volkszang natuurlijk) dan tussen studieboeken en schriften en inktpotjes onder schuifdekseltjes.

Nog een oorlogsmaatregel: de prefect van Rolduc gaat alle klassen af om op te meten hoe groot iedereen precies is. Dit ter vermelding op de identiteitskaart, die elke leerling krijgt: 500 stuks. De leerlingen genieten ervan onder grote hilariteit en menige les wordt vrolijk verstoord. Er werd zelfs iemand gevonden die langer dan twee meter was. Dat was op 2 oktober en de dag daarop komen 50 telefoonapparaten in Rolduc aan. De bedoeling is dat het hele complex met een telefonisch netwerk wordt bedekt, zodat vanaf een centrale iedereen overal bereikbaar is. Nee niet draadloos maar

allemaal verbonden met snoeren, natuurlijk. En dat gaat niet zonder slag of stoot en boor. “Aanhoudende hamerslagen dreunen op de herengangen en het enerverend geluid van boren verpest menig zeereerwaard of weleerwaard middagdutje. Het gaat om het aanleggen van kilometers telefoonkabel. Pas met de Kerst hoopt men het hele werk klaar te hebben. Welterusten! En dan is er ook nog de bouw van de nieuwe bakkerij tegen de noordgevel op de bassecour. Geweldig lawaai van elektrisch boren verpest de siësta van menigeen, klaagt de kroniek.

De Oktobermaand is Mariamaand en ook Rozenkransmaand. Daarom wordt er elke dag ‘smiddags in het Lof gezamenlijk een rozenhoedje gebeden (dat zijn 50 weesgegroeten en 5 Paternosters) “ditmaal met de bijzondere intentie om door Maria’s voorspraak een duurzame en rechtvaardige vrede te verkrijgen.” Tot zover de acties en maatregels inzake de oorlogstijd en bezetting. Tegen de bezetting valt voorlopig weinig te doen, behalve geheim en stiekem, maar daar zal de kroniek terecht over zwijgen.

Het weer is ook zo’n gegeven, dat over je heen komt en waar je je alleen met jas en plu tegen beschermen kunt; omdat je het niet kunt veranderen of beïnvloeden.

De laatste oktoberdagen van 1940 beginnen behoorlijk koud te worden. Voor het eerst in het stookseizoen worden de verwarmingsketel flink opgestookt en beginnen de radiatoren warmte uit te stralen. Hoeveel komen we met onze kolenvoorraad deze winter? Dat vraagt de kroniek zich meteen af. Voorzichtig aan en zuinig zijn is het devies. Gek eigenlijk, want Rolduc is gebouwd op Nederlands grootste ondergrondse kolenvoorraad. En er zijn mijnen genoeg in de

buurt. Eind oktober (20/-10) valt ook Missiezondag, bij uitstek geschikt volgens de chroniqueur om het “missie vuur in ons los te slaan. Er worden Missieplaten in de kruisgangen opgehangen en inderdaad zijn door de jaren heen vele oud-Rolduciens in de missie gaan werken. De Montfortaan Pater Frehen, missionaris in de Belgische Congo, komt ter afsluiting van de algemene vergadering van de Missievereniging in de aula minor praten over “De wederzijdse verhouding van Inlander tot Europeaan in de Belgisch Congo.” Wat zou die Pater toen daar verteld hebben over de afschuwelijke behandeling van Congolezen onder het regiem van de Belgische Koning Leopold de Tweede (met baard). Gruwelen als brandstof op het missievuur? Ik zou op di zondag 20 oktober 1940 graag in de aula minor hebben gezeten.

In de eerste oktoberkou neemt een commissie van drie subalterne reserve-officieren het initiatief om in Rolduc een gedenkteken op te richten voor de oud-Rolduciens die omgekomen zijn als strijdend militair tijdens de Duitse inval in de meidagen van 1940. Er wordt geld ingezameld; nu zouden we zeggen: crowd funding wordt gestart, terwijl tegelijkertijd uitgezocht hoeveel mensen er sneuvelden en hoeveel van hen op een of andere manier verbonden waren met Rolduc. Als oud-leerling, docent of oud-docent enz. Het resultaat van deze actie is het monument in de vorm van een grote plaquette met een namenlijst aangebracht tegen de muur van de grote kruisgang, die parallel loopt met de grote studiezalen in de vleugel langs de grote cour.

onthulling monument gevallenen

Verder met de winter: In de nacht van 2 op 3 november steekt een behoorlijk krachtige herfststorm op, die iedereen door lelijke rukwinden dwingt vooral binnen te blijven. Sportwedstrijden met clubs van buiten worden afgelast, er is een grammofonplatenconcert in de aula om de lange zondagmiddag te breken, maar het dagelijkse rozenhoedje gaat ook in november door: na het avondeten en vòòr de laatste avondstudie. Kennelijk ook de bouw van het nieuwe bakkerijgebouw op de basse-cour, want de kroniek meldt dat de muren al manshoog zijn. Een bouwwerk bij wijze van uitzondering. Dinsdag 5 november heeft de storm zich gelegd, sorry is gaan liggen. Mooi en zacht weer. 13 november is er weer een storm met veel ravage. De toren van de kerk in Weert, ook wel Lange Jan genoemd, raakt fors beschadigd. Omgewaaid? Spits eraf? Geen enkel detail. Google helpt: De

enorme houten spits van de kerktoren (St. Martinustoren officieel, meer dan 104 meter hoog) woei helemaal naar beneden, waardoor de toren ongeveer gehalveerd werd. Pas in 1960 kwam er een nieuwe spits. “Ons huis blijft Goddank voor ongelukken gespaard”, zegt de kroniek. Dat is wel erg dichtbij...

Koning Winter meldt zich weer op zondag 1 december met dikke mist en flinke kou en een echte vriesnacht vooraf. De bouwers aan de nieuwe bakkerij bij de noordgevel zijn de kou te snel af: het dak ligt al op de nieuwbouw en dat betekent geen vertraging door vorstverlet. Op 2 december ligt er een dun ijslaagje op de vijvers, maar een dag later staat de buitenthermometer weer boven nul. Acht december valt in 1940 op een zondag en daarmee ook het feest van Maria Onbevleete Ontvangenis (Immaculata Conceptio). Normaal een vrije feestdag voor iedereen, maar het valt op een zondag. Jammer dus. In de middag is er een liturgisch extraatje, een plechtig Romeins lof met preek en alweer een toewijding aan Maria. En dat besluit ook het Triduum (een extra goed verzorgde liturgische driedaagse als voorbereiding op een belangrijk kerkelijk feest). Het weer werkte niet mee: veel wind en veel regen hield iedereen binnen in recreatiezaal of studiezaal, als je nog wat aan de naderbij snellende kerstcomposities moest doen.

Zaterdag 14 december: jawel, zonnig en helder vriesweer! “Zouden we dan toch nog vóór de vakantie op de schaatsen komen?” De kroniekschrijver knispert van verwachting. Maar op 17 december begint zijn stukje met “Dooi!” Een sombere grauwe mistlucht met onstuimige vlagen natte sneeuw. Geen tijd nog om te schaatsen, maar wel om dikke

complimenten uit te delen aan alle mensen op Rolduc die staan voor elke dag gezond en verantwoord eten. In de eerste plaats de provisor die ondanks alle bonsystemen en andere distributiemaatregelen steeds voldoende etenswaren wist te scoren en dan ook lof en dank voor de Eerwaarde Zusters uit de keuken onder leiding van Moeder Overste, die allemaal garant stonden voor een smakelijke toebereiding.

Voortreffelijk was het eten, stelt de kroniek vast, zowel qua hoeveelheid als qua receptuur. En dat heeft meteen zijn vruchten al afgeworpen: de jaarlijkse griep is er niet in geslaagd het huis binnen te dringen en iedereen voelt zich kiplekker op een enkele uitzondering na.

Dertig noorderlingen die het verste weg wonen, mogen al op 19 december op reis. Zij overnachten in het Retraitehuis in Roermond en gaan vandaar in alle vroegte verder huiswaarts. Op 20 december volgt de rest van het land en de zuiderlingen van kortbij. Het is koud en mistig weer en je zult het altijd zien: iedereen is weg en dan vriest het 's nachts dat het kraakt en ligt er een fraaie ijslaag op de vijvers. De Kerkraadse jeugd kan haar lol niet op en zwiert over het ijs. Het blijft nog enkele dagen vriezen tot min negen aan toe zelfs.

Het kan niet op: in de kerstnacht is sneeuw gevallen. En bij het ontwaken is de schilderachtige omgeving van de oude abdij in een prachtige kerstkaart verandert. En dat brengt het volgende omhoog uit de schrijver van de schoolkroniek. Ik citeer letterlijk: *Nooit is Rolduc stiller dan in de Kersttijd. Om middernacht wordt de intieme Kerstplechtigheid gecelebreerd in de stemmige kapel van het Zusterhuis. Zelfs in oorlogstijd is dit Kerstfeest als altijd een feest van*

christelijke blijmoedigheid, al vormt de tijd die we beleven een schrille tegenstelling tot Kerstmis. Geen feest kan zo rijk en zo warm zijn als het feest van die heilige nacht. Moge het “in terra pax hominibus bonae voluntatis” de volle betekenis krijgen die men daaraan hechten moet, opdat het “Vrede op aarde” spoedig werkelijkheid worde.”

Op tweede Kerstdag wordt nog druk geschaatst op de vijvers, maar de ochtend van de zeventwintigste regent het een beetje en al snel is er geen schaatser meer te zien.

Hoe anders is dat in het nieuwe jaar, 1941: vreselijk koud weer met een dagen aanhoudende scherpe, snijdende oostenwind en enige sneeuwval. Het blijft maar vriezen en Kerkrade blijft maar schaatsen op de Rolducse vijvers. Overvol is het volgens de kroniek op 12 januari met prachtig helder weer. Maar op 14 januari is het einde van de kerstvakantie en loopt het complex weer vol met jongens. “De Zeeuwen zijn reeds gisteren van huis gegaan om vandaag nog tijdig Rolduc te bereiken”, meldt de kroniek. Hoe licht lees je daar niet Leeuwen of Meeuwen of denk je aan een woeste volksstam, die beschaving zoekt achter Kerkrade? Het weer is zachter, er valt enige sneeuw, maar het schaatsen gaat door, al beginnen de scheuren in het ijs op te vallen en geeft ook aangekoekte sneeuw hinder en de vele kinderen die met priksleetjes over het ijs crossen. Donderdag 16 januari wordt de ijsbaan van de bovenste vijver flink

onder handen genomen met schuiven en bezems, want vrijdag 17 januari staan ijswedstrijden gepland, omdat die dag congé is vanwege twee belangrijke jubilea. Burgemeester G. Habets van Kerkrade viert zijn zilveren ambtsjubileum en Pierre Zeijen is 40 jaar muziekleraar en organist op Rolduc. Aan recepties, hoogmissen uit dankbaarheid en nog meer feestelijke plichtplegingen geen gebrek, maar het schaatsen gaat ook door, 's morgens en 's middags in felle kou. Net op tijd, want zaterdagavond begint het te regenen en de heel nacht door en vervolgens dooit het. Het ijs verdwijnt en de sneeuw op de grote cour wordt modderpap. Iedereen blijft binnen tijdens een saaie zondag.

En met de weersomslag dringt ook pieper de grieper binnen. De eerste slachtoffers kruipen beroerd in bed of komen er niet uit. In twee dagen al zestig zieken, maar het is een korte en milde griep. Na enkele dagen zijn de meesten alweer op de been.

Op donderdag 23 januari ruikt de kroniek de lente. "Mooi, zacht weer! De eerste "lente"-dag!" Wat een jubel, die zichzelf al na enkele regels corrigeert: "De lente gaat komen, maar helaas... daarmee ook de gunstige tijd voor grote militaire offensieven.

Lente? Niks hoor: na een paar dagen is het weer "Dikke ondoordringbare mist met koude oostenwind!" Wat schaft de pot aan activiteiten tijdens gemeen

winterweer? Krantje lezen of kaarten met de rug in de koesterende warmte der radiatoren. Of 's middags een schitterend grammofoonplatenconcert in de aula minor onder het genot van een sigaar of pijp. Op 27 januari rookt men een sigaar op het einde van de griepepidemie in Rolduc. In Rolduc, zo lijkt het, verdampen alle problemen, zoals een barre winter of verveling. Maar de bezetting blijft en grijpt zelfs in, wanneer een voorlopige groep redacteurs in Rolduc een studentenblad wil beginnen na de Kerst met het uitbrengen van een propagandanummer, wellicht om abonnees te werven. Het Reichskommissariat Nederlande onder leiding van de Oostenrijkse nazi Arthur Seiss-Inquart (Zes-in-een-kwart) vindt dat helemaal niks en "heeft zijn goedkeuring daaraan onthouden." Dat is de finale mededeling in de kroniek, maar niet duidelijk is hoe het zover komt dat het Duitse bestuur over bezet Nederland in Den Haag belang stelt in een studentenblaadje. Wie is de mol?, zou ik bijna schrijven. De vakgroep Germaanse talen of kort: Duits? Er liggen nog zoveel verhalen onder zo'n instellingsdagboek.

28 januari is een zonnige dag, maar de vorst zet door, want de dag erna dragen de vijvers weer en de dag daarop wordt er in plaats van gewandeld geschaatst en wie geen ijzers heeft moet mee op wandeling. De ijshockeyers hebben een primeur: op de kleine vijver,

ik denk de keukenvijver, wordt een wedstrijd gespeeld.
A la bonne heure!

oprijlaan Rolduc

Februari brengt dooi en ook een flink pak sneeuw. Het blijft binnen blijven. Het kan ook flink vriezen, als het sneeuwt, want dat doet het op 3 februari. Straten en

wegen kraken onder een korst van oude sneeuw en brokken ijs en het is overal spekglad. Maar op de vijvers is het fabeltasties: “Er wordt dan ook weer naar hartelust geschaatst”, juicht de dagboekanier.

En weer slaat de bezetter zijn klauwen uit: het groot-Seminarie in Roermond wordt vanwege de Duitse bezetting ontruimd. Waar moeten ze dan nu naar toe? Verzucht de kroniek. Wordt het gebouw als een kazerne gebruikt? Of als commando-centrum?

Op de donderdag 6 februari dat deze tegenslag van belang wordt gemeld, gaat in Friesland de zevende officiële Elfstedentocht van start. De temperatuur is net boven nul, er ligt behoorlijk ijs en Auke Adema, winnaar in 1940, schaatst weer naar de eerste plek en nu veel sneller: in negen uur en 19 minuten, twee uur en elf minuten sneller. Geen elfsteden natuurlijk op de vijvercascade bij de oude abdij, maar wel de dag erna nog een extra vrije middag van de directeur, die een daverend applaus hoort, om bij lichte, invallende dooi toch nog heerlijk rondjes te maken of te zwieren over het ijs. Wie niet schaatsen wil, moet wandelen. “Is dit werkelijk het einde van de winter?”, vraagt de chroniqueur zich hoopvol af. En inderdaad de week daarna ziet alle dagen mooi, zacht weer. Een glimlach van de lente, denken vele volgend de kroniek. Een heftig lenteverlangen na een barre winter in oorlogstijd. Intussen is het interne telefoonnet gereed

gekomen. Met 49 ouderwets rinkelende toestellen zijn alle 'heren', zalen, studiezalen en het Zusterhuis aan elkaar geknoopt.

Half februari is ook half trimester en dan mogen de Zuid-Limburgers tot Roermond enkele dagen naar huis. De achterblijvers worden door de prefect getraceerd op een pakje tabak en enkele chocoladerepen. Het blijft merkwaardig om het uitdelen van tabak aan jonge mensen als een traktatie te zien beschrijven. Er is 's avonds ook een mooie film. Of deze film mooi was? Oorspronkelijk was het een Duitstalige stomme film uit 1922, die in 1934 met geluid uitkwam. Het plot: een ongelukkig meisje woont ergens in een bergdorp, wordt door haar stiefvader mishandeld en vlucht om zelfmoord te plegen. Een echte draak zo te horen, maar smaken kunnen verschillen, natuurlijk.

Het Groot-Seminarie heeft een nieuw onderkomen gevonden in het Retraitehuis aan de Kapellerlaan in Roermond. En daar is ook de gebruikelijke jaarlijkse bliksemvisite van bisschop Lemmens aan Rolduc. Hij verschijnt bij verrassing 's middags bij het diner in de eetzaal en spreekt de jongens bemoedigend toe. Hij blijft een nacht over, draagt op 20 februari de mis op en brengt nog wat tijd door in het Filosoficum. Nog voor de middag is hij alweer op weg naar Roermond.

De jaarlijkse vasten wordt met veel liturgische luister ingezet in een prachtig versierde kerk met mooie zang. De keuze is gevallen op een mis van Hendrik Andriessen (in honorem Mariae Assumptionis), maar Maria's Ten Hemel Opneming staat op 15 augustus op de kalender, midden in de zomer, wellicht toch een goede opsteker aan het einde van een helse winter. En er is ook nog een Bonte Avond, gebracht door de jongens met dikke pret. De laatste dagen van februari brengen weer gemene vorst. Aan het eind van deze winter wordt om de haverklap het overlijden van bejaarde oud-Rolduciens gemeld en op Rolduc zelf heeft er iemand roodvonk opgelopen. In de negentiende eeuw een gevreesde ziekte vanwege de complicaties. Er is angst dat er nog meer mensen besmet zijn, maar het loopt goed af. De jongens die op de roodvonklijst stonden, komen eind maart weer uit de infirmerie. Een andere jongen loopt een geschaafde knie op bij het spelen op de cour. Bloedvergiftiging en opname in het ziekenhuis is het gevolg. Hij krijgt meteen de laatste H. Sacramenten. Rolduc bidt voor hem en al na enkele dagen wordt de infectie een halt toegeroepen en gaat het beter. Het voorjaar komt met meer goed nieuws. Twintig wijdelingen van Rolduc in Roermond. En de passie van Pothast klinkt weer in de kerk. En 's middags gaan vele nog eens voor een passie. In de aula minor kan de live radio-uitzending beluisterd worden van de Matthäus Passion van JS

Bach door het Concertgebouworkest. Maar daar is de oorlog weer. De Kerkraadse recherche komt begin april het HK van de Rolducse verkenneren sluiten en verzegelen. De scouting is verboden door de bezetter.

Toch zijn de Paasdagen prachtig zonnig.

Op 19 april komen er bijna zestig priesterstudenten, aangeduid als 'theologanten', begeleid door zes Eerwaarde Paters, vanuit het Redemptoristenklooster in Wittem naar Rolduc gelopen als jaarlijks uitstapje. Het gezelschap gaat ook weer te voet terug op dezelfde dag. Zestig theologanten, breng die nu nog maar eens bij elkaar in een klooster.

Na een ruime Paasvakantie begint op 1 mei het laatste, korte trimester van schooljaar 1940-1941. Mei brengt geen mooi weer; de kastanjabomen langs de IJzeren Weg aan de Grote Cour botten nog niet uit, nergens is bloesem te zien. Alleen de magnolia in het carré, de meest beschutte plek van de groene omgeving van Rolduc, laat al het wit van zijn tulpen zien. Het weer blijft nog een week echt guur. De Duitse inval in Nederland is nu een jaar geleden en dat zet leerlingen aan om te collecteren voor het opdragen van missen voor de gevallen in die akelige meidagen. De actie slaat aan. In totaal kunnen er zeventien missen gelezen worden.

Vanaf eind mei is het mooi, zonnig weer wat de klok slaat. De pelgrimage naar Schaesberg, de Pinksterdagen: het kan gewoon niet op. Een figuurlijk donker wolkje is het vertrek van Dr. R. Huysmans uit de redactie van het jaarboek. Hij moet de onderwijstaken van de Bölles, directeur geworden, overnemen en wordt aan het Filosoficum “hoofdprofessor”. Geen tijd meer voor het jaarboek, sorry. J. Metzmakers, neerlandicus en historicus, blijft achter, maar krijgt hulp van opnieuw een ‘filosoof’, Joseph Damen, die in Rome studeerde aan het Angelicum. De toch nog mooie meimaand sluit men af met een plechtig Lof met preek en tegelijk wordt de toewijding van Rolduc aan Maria hernieuwd.

En op 22 juni is er weer een toewijding, enkele dagen na het feest van het H. Hart. De jongens trekken in processie naar het grote H. Hart-beeld in de tuin, waar de

H. Hart-beeld

Directeur heel Rolduc andermaal toewijdt aan het H. Hart van Jezus. Een veel grotere processie, de Kerkraadse Sacramentsprocessie op 15 juni bereikt Rolduc nog voor een plechtige mis aan de voet van de kerktoren op het voorplein, maar de processie wordt

daarna afgebroken vanwege zeer dreigende, donkere luchten. Alle jongens van Rolduc kunnen niet mee teruglopen naar Kerkrade. Het directeursfeest wordt op 17 juni wordt in kleine kring en in eenvoud gevierd vanwege de oorlogsomstandigheden en ook omdat mgr. A. van de Venne, de voorganger van directeur Van der Mühlen ziek ligt in Beek en zelfs al op 2 juni bediend is door de bisschop. De sportdag na het feest, jour des jeux op zijn Rolducs, is zonovergoten. Dan is het tijd voor de eindexamens met gelukkig fris weer. Er zijn 45 kandidaten voor diverse soorten examens en maar twee zakken. Alle kandidaten voor Gym en HBS krijgen hun papiertje.

Op dinsdag 15 juli mag iedereen naar huis. De jongens hebben dit schooljaar slechts een enkele keer de schuilkelders moeten opzoeken, voegt de kroniek daar blij aan toe.

Jaarboek 1942, schooljaar 1941-1942

Bommen, vroege sneeuw, veel zieken en een oratorium

Om met dat laatste te beginnen: een oratorium is geen barok koorwerk met solisten, dat een Bijbelverhaal verklankt vol virtuoze melodieën en prachtige solo's. Denk aan de passies van Bach, de Messiah van Händel en de Elias van Mendelssohn-Bartholdy. Deze staan op mijn persoonlijke repertoire als koortenor. Ik weet dus weer eens, waarover ik schrijf... Maar het oratorium, waarvan sprake is in de Rolducse kroniek op maandag 21 juli 1941 is een gebedsruimte, waarin je met God kunt oreren dwz bidden tot Hem. Bisschop Lemmens was van mening, dat Rolduc niet zonder zo'n slotkapel kon. De aardrijkskundezaal op de tweede verdieping van de schoolvleugel, die aan de cour van klein-Rolduc grenst wordt omgebouwd. Ik heb sterke herinneringen aan deze godvruchtige plek: het glanzend en knisperend parket in visgraatpatroon. Boenwaslucht die in

gevecht ging met wierookluchten. Dit is weer een opstapje naar Lemmens' plannen met Rolduc in de toekomst.

Een zwaar bombardement op Chèvremont, voor de liefhebbers van lokale variëteit: Sjevémút, in de nacht van woensdag 30 juli. Gelukkig geen burgerdoden, maar wel grote verwoestingen aan woonhuizen. Rolduc vangt zestig getroffen gezinnen op in slaapzaal/dortoir I. Er zijn nog immers geen jongens, want die komen pas op 4 september.

Ik kan nu met wat grotere stappen door de Kroniek gaan, omdat zich opnieuw de jubilea, doodsberichten van beroemde oud-leerlingen met korte en soms lange bio's, liturgische plechtigheden en voetbalverslagen zich aan elkaar rijgen.

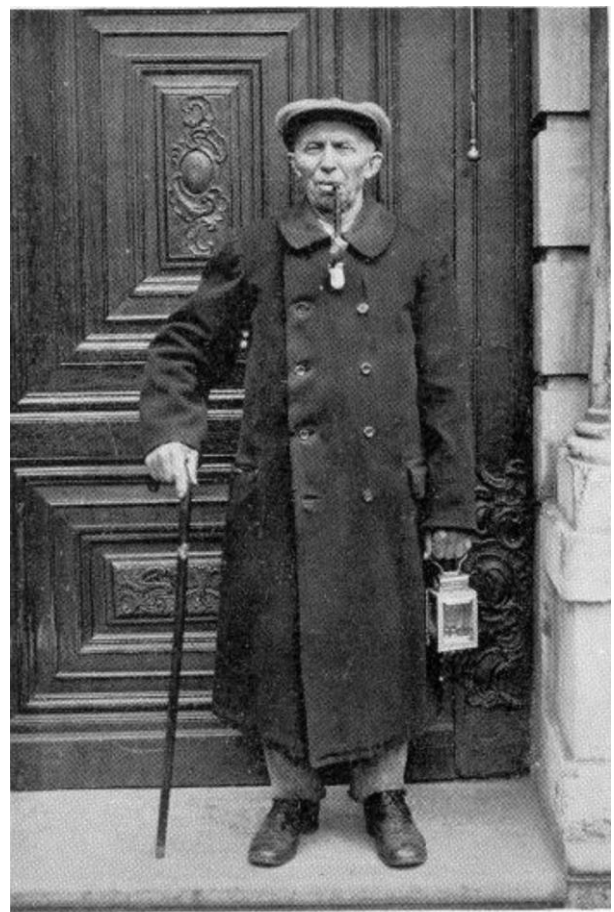
Augustus 1941 is een kletsnatte maand behalve op Sint Merie (Maria Ten hemel Opneming) op 15 augustus. Een uitzonderlijk mooie en zonnige Mariadag en van die dag maakt Mariabisschop Lemmens gebruik om naar de 'Selvrow' te tijgen. In deze Maastrichtse Romaanse basiliek om daar "in vol bisschoppelijk ornaat" de opdracht van het bisdom Roermond aan de H. Maagd te hernieuwen. In Roda deden ze het iets simpeler. Alle vakantiebewoners van Rolduc gaan in plechtige processie naar de Lourdesgrot in het bosquet, waar de Bölles, sorry, de Directeur, heel Rolduc weer toewijdde aan Maria.

Zoals ik al zei en het is echt gemeend: een veel beter idee dan de oren te laten hangen als Faust naar Mefistofeles. Of naar Voldemort.

Nachtwacht of luchtalarm

Jean Laumen uit 'Zitterd' afkomstig heeft negentien jaar lang ruim zeven uur lang elke nacht door de lange gangen, de zalen, de lokalen op Rolduc rondgelopen. Met een kaars(?)lampje in zijn linkerhand, een stok en een sleutelbos in zijn rechterhand, een hangpijpje in de mondhoek met een kersenhouten steel en een meerschuiemen kopje heeft hij rondgezworven als nachtwachter, steeds beducht op onraad: inbrekers of het begin van een brand(je). Hij kwam op Rolduc in 1906 als lid van het personeel; na zeven jaar werd hij nachtwacht en in het jaarboek 1929 (schooljaar 1928/'29) wordt hij in een stukje aan het eind van een lange reeks "In Memoriam"-teksten van deftige leraren, bestuurders en een enkele leerling, uitgezwaaid, omdat hij met "pensioen" gaat, voor zover dat kon in die tijd, ver voor Willem Drees. Hij ging naar Sittard om zijn laatste levensjaren aldaar te slijten, zo staat het er. Daar in de buurt staat in het jaarboek ook een soort staatsiefoto van Laumen. Een oude man met een lampje, een stok en een hond. Dat was de hele beveiliging van dat enorme complex. In de eerste helft van de twintigste eeuw, ruim voor de oorlogsjaren. Dat was de beveiliging toen. Maar toen vanaf mei 1940 enkele keren per week vliegtuigen overvlogen, luchtafweer begon te knetteren en ook bommen vielen,

NACHTWACHT LAUMEN

ging de beveiliging een heel andere fase in. Een groepje leraren werden nachtwachters, niet al lopende met een lichtje, maar om beurten wakker blijvend om de luchtalarmsirenes te horen en iedereen naar de schuilkelders te dirigeren. In plaats van Laumen in zijn eentje een heel netwerk van afgesproken vluchtwegen en waarschuwingroutines, gecombineerd met een strikte verduistering van ramen, zodat eventuele bommenwerpers Rolduc niet zouden zien in het nachtelijk duister. Ach dat had die Jean Laumen nog eens moeten meemaken: als je hem zo op die foto ziet staan is het net Keesje, het diakenhuismannetje uit de Camera Obscura van Hildebrand alias dominee Nicolaas Beets. Laumen liep in totaal in al zijn jaren bijna 6000 rondjes op zijn wacht. Keesje was een boodschapper of bezorger voor een 'apteek' en nog voor anderen en werd opgenomen in het oudemannenhuis voor arme mannen of diakenhuis, zoals dat toen heette. Hoe het met Jean is afgelopen weten we niet. En ook niet of de provisor voor een nieuwe nachtwacht zorgde van '29 tot '40.

De nacht van 30 augustus wordt na luchtalarm deels doorgebracht in schuilkelders. Daar moet dan ook mijn latere leraar Engels bij zijn geweest. Hij was toen een neomist, Chrit Meertens uit Maastricht,

Meertens

beter bekend als Blekkie en ook als verstokte sigarettenroker, gewoon tijdens de les, ik dacht Golden Fiction zonder filter uit een zilveren doosje. Hij kwam op 11 augustus 1941 aan op Rolduc als aankomend docent. Na zijn studie Engels begon hij zijn

lessen in superoudEngelse stijl, nl. met een citaat uit de Beowulf, een stukje landschapsbeschrijving.

Omdat ik die drie regels fonetisch nooit vergeten ben, heb ik ze onlangs op internet kunnen vinden met vertaling. Blekkie en ik, wij hadden geen klik, omdat ik niet van het moderne Engels houdt. De Britten en Amerikanen lappen het geniale alfabetstelsel van de klassieke Grieken, Romeinen en oorspronkelijk Phoeniciërs, consequent aan hun laars door te vaak te weigeren precies op te schrijven wat ze zeggen. Wat ze zeggen klinkt prachtig, maar wat ze daarna schrijven: nou ja. Sorry voor deze verzuchting: ik had niet voor niks een vier voor Engels op mijn eindexamenlijst in 1966. Nee, ik ben verre van dyslectisch!

Door! En lees dit nou toch eens op 17 september: “Ter ere van een kort bezoek van Mgr. Van de Venne roken we vanmiddag **en** vanavond een sigaar.” Deze voorganger van Van der Mühlen als directeur van Rolduc werd enkel maanden eerder door de bisschop zelf van de Laatste Sacrament voorzien. Hij is kennelijk goed opgeknapt en heeft wellicht de zware dampen vermeden van de sigaren. Die vette druk van dat korte woordje heb ik aangebracht. Veel jongens droegen in die dagen nog plusfour-broeken, beter bekend als drollenvangers. Misschien zelfs speciaal bij het roken van sigaren...Eèn zilveren jubileum wil ik

er even uitpikken: dat van zuster Peregrina, de ziekenverpleegster, die ook in de jaren zestig (mijn tijd) nog de thermometer zwaaide. “Ziek of lui, jong?”, riep ze op je chambret en koorts gaf de doorslag bij de keuze van diagnose. Tertium non datur! 4 oktober was haar zilveren professiefest op St. Frans of Werelddierendag.

In de tweede week van oktober twee keer luchtalarm 's nachts. Gecompenseerd door een uurtje uitslapen. Maar het kan ook anders: 's avonds op 15 oktober zijn er weer veel vliegtuigen buiten te horen in de lucht. Om te voorkomen dat de nachtrust al meteen moet worden afgebroken voor een gang naar de schuilkelders, mogen de jongens een half uur opblijven in een verlengde avondrecreatie met verlof tot roken, ook nog. Hoera! Natuurlijk.

Op woensdag 29 oktober valt de eerste sneeuw, maar de winter zet niet door, want op Allerheiligen regent het pijpenstelen. Iedereen blijft binnen voor de bridgedrive en na het Lof is er een pianorecital door Ir. Dr. Fr. Engelhard (sic). Oud-directeur van de Venne is in het ziekenhuis van Sittard bediend. Op de middag van Allerzielen wordt zijn overlijden gemeld: “Onze goede oud-Directeur heeft zijn schone ziel aan den Schepper teruggegeven.” De Allerzielen-liturgie is door dit overlijden een dag uitgesteld. Er is geen processie naar het kerkhof, want het sneeuwt, en

daarom zijn de plechtigheden in de kerk. En 's nachts vriest het vier graden. De winter is toch vroeg. Want de directeur en enkele leraren moeten over spekgladde en besneeuwde wegen naar Beek rijden voor de uitvaartmis van de overleden oud-directeur.

De dag erop is de begrafenis op het kerkhof van Rolduc met een enorm aantal belangstellenden. En weer gaat het

Begrafenis directeur van der Venne

luchtalarm op 7

november, net toen

iedereen gezellig zat te roken om 22.00 uur, omdat er al zoveel vliegtuigen bleven overkomen. Er mag tot 8.00 uur worden uitgeslapen om de slaapschuld in te halen. Annalist Metzmakers stopt op 11 november met zijn werk aan de kroniek, omdat hij in het ziekenhuis moet worden opgenomen. Joseph Damen neemt het met enige weemoed over, schrijft hij kennelijk zelf, omdat hij nog zoveel andere taken heeft.

Er wordt een vervangende leraar voor de zieke Metzmakers gevonden en Damen begint zijn loopbaan als annalist met het beschrijven van de

schaatspret-bij-voorbaat bij enthousiastelingen in alle rangen vanwege het open en ook koude herfstweer, dat helaas overgaat in een druilerige, miezerige mist. Jammer dan. En dan voorziet hij de traditionele ren naar de slaapzalen om de Sinterklaascadeautjes uit te pakken als student met veel Italiaanse invloeden van een prachtig citaat uit Dantes Divina Comedia, Goddelijke Komēdie, twee verzen uit de zestiende zang van het infernobezook, waarin drie wegens sodomie gestrafte schimmen zich zeer snel uit de voeten maken. Indrukwekkend, maar er staan een paar slordigheidjes in de Italiaanse tekst. Alle begin is moeilijk. Ut desint vires, tamen est laudanda virtutas! Zet hem op Joseph. Tenslotte: de term sodomie is ver achterhaald en van strafbaarheid is geen sprake meer. Ik baseer mijn commentaar bij dit gedurfde citaat op “Dante Alighieri, De Goddelijke Komēdie, Vertaling Rob Brouwer, Volledige Italiaans –Nederlandse uitgave. Primavera Pers, Leiden 2016, een monument van een boek. Een ingebonden turf van 1128 bladzijden, gewicht bijna anderhalve kilo. Een boek om in te wonen.

Na Sinterklaas (5 en 6 december) is op 8 december de volgende belangrijke kerkelijk feestdag op Rolduc, Maria Onbevleete Ontvangenis (Immaculata Conceptio) een feest rond het geloofsgegeven dat de H. Maria al zonder erfzonde geconcipieerd is in de moederschoot en ook als zodanig geboren is. Er gaat traditioneel een triduum aan vooraf ter

geestelijke voorbereiding. Dat is een driedaagse met overwegingen, aangedragen en uitgesproken door Paters uit Nijmegen. De tweede dag van het Triduum is 7 december, de eerste zondag van de maand met een bijzonder Lof in de middag dat een processie door de kruisgang omvat ter ere van de Koningin van de rozenkrans. De oorlog wil al deze liturgie en vrome innigheid verstoren, want er is een luchtalarm in alle zondagmorgenvroegte om kwart voor vijf. Het alarm houdt tot kwart over zes aan. Er gaan geruchten dat in de buurt bommen zijn gevallen die gelukkig meer gemist dan geraakt hebben en dan kan iedereen weer gaan liggen en mag er tot 8.00 uur geslapen worden. En dan is het feest met een hoogmis, een biljarttoernooi voor de jongens in de middag en natuurlijk weer een Lof met de slotpreek van de Maria-driedaagse. En dan mag de Directeur de toewijding aan Maria opnieuw uitspreken.

De eerdere kroniekschrijver Johannes Metzmakers moet op 12 december zijn linkervoet missen. Die wordt in verband met zijn kwaal geamputeerd. “Het is een droeve dag vandaag”, schrijft zijn opvolger.

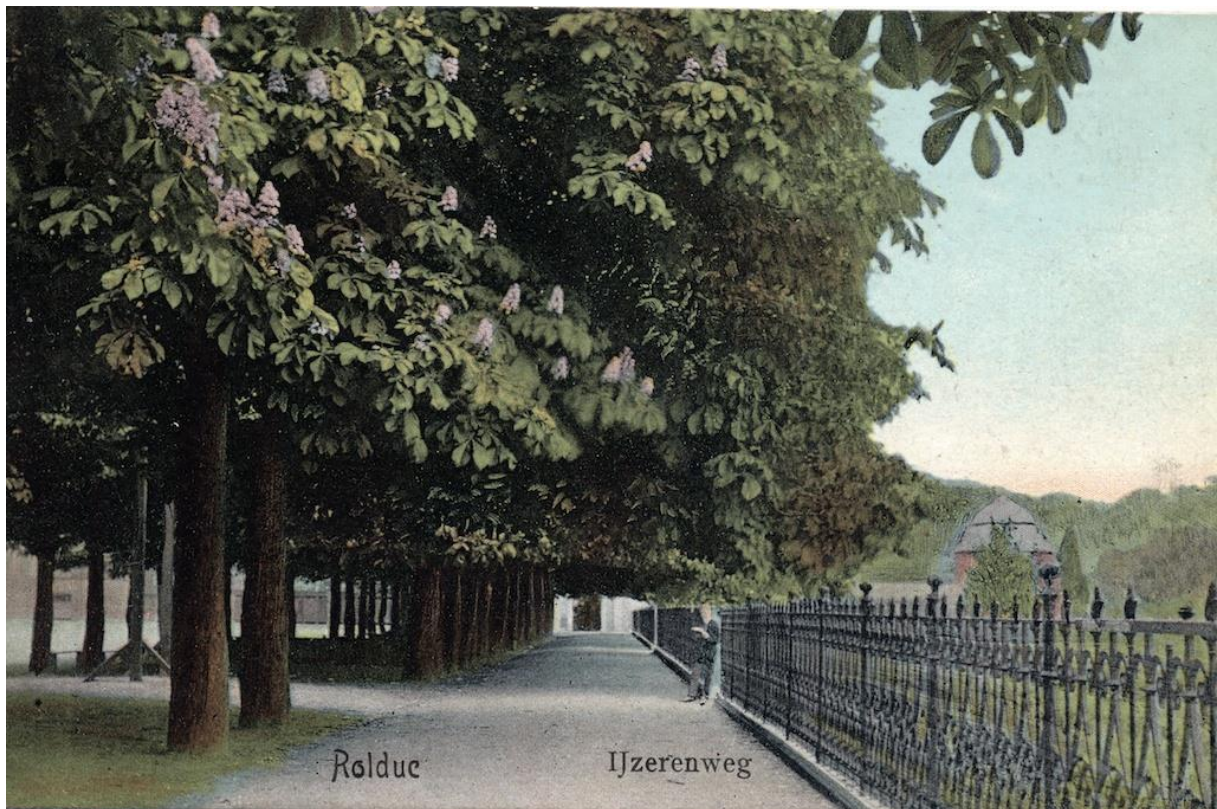
Het eerste en langste trimester van schooljaar ‘41-‘42 zit er op 18 december op na nog een laatste ronde composities. Er volgt een opeenvolging van naarhuisvertrekkers in een volgorde, bepaald door hun bestemming. En bovendien kunnen de treinen niet de toeloop in een keer aan. Direct na het diner gaan de niet-treinreizigers. Ze fietsen misschien of worden door de pap opgehaald, een enkeling misschien te voet naar De Holz. Een uur later de rest van Limburg tot en met Weert en Venlo. Dan zijn er nog die een trein moeten

overblijven. Ze maken een korte wandeling en kaarten en kletsen en om 9.00 p.m. mogen ze ook weg. Eindelijk!

Her ergste vertrekschema hebben de Zeeuwen en de Noordelingen. Zij gaan vroeg slapen, worden om vier uur in de ochtend gewekt om tegen kwart voor zes uit Heerlen te kunnen vertrekken om voor de avond nog thuis te geraken. En de rest van het land mag om 08.00 uur a.m. weg.

Daahaag. Wat een schema. Iedereen weg? Dan worden de muren van de kruisgangen lekker gesausd en de kastanjes langs de IJzeren Weg flink gesnoeid en ingekapt.

Zie je wel: die parketvloer van het Oratorium die ik me zo levendig herinner, komt gereed op de dag voor Kerstmis 1941. Spiksplinternieuw heb ik hem nooit gezien want ik moest nog zeven jaar wachten met geboren worden.

Meteen na de tweede Kerstdag is er alweer luchtalarm, maar het duurt maar een dik half uur.

Op zaterdag 10 januari staat voor de eerste keer dit schooljaar het woord 'schaatsen' in de kroniek. Iets eerder lees je, dat de vijvers dragen en wie hebben daar weer de lol van als eersten? Het Kerkraadse jonge volk, natuurlijk.

En als de jongens op 12 januari van vakantie terugkomen en voor de avond valt nog snel het ijs op willen om enkele baantjes te schaatsen vinden ze veel scheuren en sneeuwobbels. Sapiienti sat zegt de nieuwe annalist met zijn voorkeur voor gezegdes en citaten. Die twee woorden worden vaak vertaald met "voor een wijs mens is één woord vaak al voldoende", maar hier lijkt me beter "Logisch, dit had je kunnen verwachten, als half Kerkrade ijspret heeft".

Maar de schaatsende jongens laten zich niet kisten, De volgende dag 's middags wordt er nog ijverig geschaatst, terwijl directeur Van der Mühlen de nieuwe huiskapel in gebruik neemt met de eerste mis. Een het blijft hartstikke druk op het ijs, dankzij het feit, dat er op vier vijvers ijs ligt. De bovenste vijver is stukgereden. De tweede of keukenvijver is voor de kunstrijders. De grote eilandvijver en de onderste vijver is er voor de hardrijders en de beginners, de krabbelaars.

Zelfs op 16 januari is er nog ijscongé, ijsvrij in normaal Nederlands. De hele middag wordt ijshockey gespeeld op de keukenvijver. Voor de ijspret wordt ook in het strenge lesrooster ruimte gemaakt. De middaglessen gaan naar drie kwartier en een deel van de avondstudie wordt ook in de middag afgewerkt, zodat later langer geschaatst kan worden.

Flink schaatsen is ook behoorlijk zweten en daarom is het jammer, dat vanwege de kolenschaarste nog maar èèn keer in de twee weken gebaad kan worden. Ik weet niet of hier stortbaden bedoeld worden; dat is het echte en ook ouderwetse woord voor het importwoord douche of dat er voor de jongens telkens een echte badkuip gevuld kon worden. Zo gebruik je ook minder zeep; dat is het enige lichtpunt bij deze maatregel, vindt de kroniek. Ik vind dat je na twee weken niet helemaal wassen je zelfs als jonge vent behoorlijk rijp begint te ruiken om nog maar te zwijgen van al die toogdragende leraren. “De ijsvreugde duurt nog onverminderd voort”, meldt de kroniek op 18 januari. Alleen al dat woord ‘ijsvreugde’! IJspret klonk toen kennelijk te plat. Er komt ook een compensatie voor al die wereldlijke en lichamelijke ‘ijspret’. Die compensatie heet ‘Misweek’ en bestaat uit een heel intensieve cursus van twee paters Norbertijnen uit de abdij van Heeswijk over de betekenis van de H. Mis met zijn vele gebeden, rituelen en handelingen. Het gaat om een verdieping van het liturgische leven, een actievere deelname aan de Mis en het bevorderen van meer Katholiek bewustzijn en geloof. Een hele mondvul, die nog eens nader wordt toegelicht in een beschouwing elders in het jaarboek 1942. Maar het gewone leven op Rolduc gaat ook door. Er wordt een leerling met een acute blindedarmontsteking opgenomen in het ziekenhuis. De winterkou neemt toe tot fel en de eerste jongen verschijnt ’s ochtends met een dikke jas aan in de kerk voor de mis. De dag erna loopt alles in overjas meldt de kroniek en er worden extra kapstokken neergezet in de gangen en bij de trappen. Geen wonder dat de Friezen in 1942 op donderdag 22 januari hun achtste officiële Elfstedentocht houden. Sietze de Groot

wint in 8 uur en 44 minuten. Het is vriezend windstil weer en het ijs is hard en glad. Deze winter is grillig, want op zondag 25 januari kunnen geplande ijswedstrijden niet doorgaan wegens dooi, terwijl op diezelfde dag voor het Lof het alweer acht graden vriest, terwijl die nacht een enorm pak sneeuw valt. .

Daarmee is het ijs goed verpest en komt er een sneeuwballenoorlog in zicht op de grote cour tussen de filosofen en het ... (vul in: plebs). Een vriendenclub (compagnie) gaat op klompen door de sneeuw lopen. In februari kan er weer geschaatst worden, maar velen haken af. Alleen de echte liefhebbers gaan door. Intussen is er op de grote cour in de Zeeuwse hoek een enorm fort van geplette sneeuw opgetrokken. Het wordt bestormd en veroverd met behulp van sneeuwballen. Van de onderste vijver is alle sneeuw verwijderd en op een smal baantje gaat men daar weer schaatsen. De bisschop komt zijn filosofen bezoeken en hij draagt de gemeenschapsmis voor alle jongens op. Hij gaat ook langs in het ziekenhuis bij een van de twee jaarboek - redacteurs. Carnaval was al niet poop bij hogerhand en gaat nu geruisloos voorbij door de kou. De acute blindedarm is terug uit het ziekenhuis, maar nu moeten twee jongens met middenoorontsteking worden opgenomen. De infirmerie (ziekenzaal) ligt helemaal vol, al is de griep nog niet op z'n hoogtepunt. Een van de twee oor-patiënten is in kritieke toestand en ontvangt het H. Oliesel. Voor alle twee wordt 's avonds de rozenkrans gebeden. Een noodzakelijke oor-operatie slaagt goed en Jaarboek-redacteur Metzmakers gaat het zo goed, dat hij uit het ziekenhuis wordt ontslagen. Hij wordt bij terugkomst op Rolduc bedolven onder de bloemen. Intussen houdt de kou aan en valt er vooral 's

nachts veel sneeuw. Met de twee middenoorpatiënten gaat het goed. De een mag uitzielen op Rolduc en de ander moet nog even blijven in het hospitaal. Intussen is wel de oud-provisor van Rolduc, G. Brouwers, opgenomen in Heerlen.

En op 1 maart valt de dooi in. Sneeuw en ijs lopen weg als water, zelfs via een zwakke plek in het dak bovenop de bibliotheek van de heren leraren; een kleine waterval of stroomversnelling noemt de kroniek het. De jongens gaan met schoppen aan het werk om de ijzeren weg te bevrijdden van vastgelopen, keiharde sneeuw en ijs.

De uitzieler van de middenoorontsteking moet terug naar Heerlen voor toch nog een operatie; er komt een derde patiënt bij met dezelfde kwaal en de grieplijders op de infirmerie mogen geen bezoek ontvangen. Wegblijven daar is het motto om de epidemie onder de knie te krijgen. Zaterdag 14 maart wordt als de allereerste pracht-lentedag genoteerd. Het wordt meteen een vrije dag naar de belofte van de bisschop bij diens recentste bezoek aan Rolduc. In de nacht van 13 op 14 maart is het eerste luchtalarm van 1942. Dat betekent niet alleen gezellig kletsen met elkaar midden in de nacht, maar ook een uur uitslapen en kortere lessen de dag erna. Er is een derde middenooroperatie nodig in Heerlen. In het Kerkraadse ziekenhuis wordt een andere jongen aan acute blindedarm geopereerd, terwijl een tweede patiënt ter observatie wordt opgenomen met het vermoeden van blindedarmproblemen. Het eerste trimester van 1942 is ziekelijk. Op 19 maart, feest van de heilige Jozef, oftewel Sint Joep in Zuid-Limburg, besluit de schoolgemeenschap van Rolduc een negendaagse gebedsoefening, een noveen voor het land, voor de belangen van de Kerk en voor het

katholieke onderwijs. Er komt ook een Katholieke Actie op gang die bestaat uit actiever meedoen met de dagelijkse mis in de vorm van volkszang van Nederlandstalige liederen en meer respons bij het bidden. Er wordt ook gezocht naar geestelijke, culturele en ontspannings-events, zouden we nu zeggen, om het kostschoolleven van zoveel jongens verantwoord op te fleuren. Twintig jongeren richten alvast een vliegtuigbouwclub op. Twintig anderen, oud-leerlingen van Rolduc ontvangen op 21 maart de priesterwijding in de Roermondse kathedraal. Na het diner krijgen de oudere jongens op Rolduc permissie om te roken. “Te hunner eer”, zegt de kroniek. Nou ja, het zal toch geen wierook zijn?

In het Heerlense ziekenhuis viert oud-provisor G. Brouwers zijn zilveren priesterjubileum, terwijl hij opknapt van een zware depressie. Dit is het enige jubileum dat ik in dit overzicht vermeld om dat het nog een tragisch staartje krijgt.

Langzaam komt de Pasen naderbij. Eerst is er nog het ‘naamfeest’ van de Rolducse kerk op 25 maart, Maria Boodschap, precies negen maanden voor de Kerst. Daar is over nagedacht. Op 1 april loopt men in omgekeerde richting de bekende rondjes op de IJzeren Weg langs de grote cour onder de volgens velen veel te fors gesnoeide kastanjes. De ziekenzaal loopt met de paasvakantie aan de einder snel leeg, want op 2 april is het al Witte Donderdag, tijd voor de altijd vervroegde Paascommunie, zodat iedereen op tijd thuis kan zijn. G. Brouwers werd ontslagen uit het ziekenhuis van Heerlen, maar is daar toch weer moeten terugkeren met een nieuwe inzinking. Metzmakers kan zijn volledig lesprogramma weer in de klassen brengen. April gaat voor een groot deel op aan vakantie, maar in mei wordt het ernst:

de eindexamens, schriftelijk en mondeling van alle schooltypes die Rolduc herbergt, moeten worden afgewerkt, maar gelukkig is er ook heel veel voetbal van alle competities en jaarclubs en klassenteams. Intussen is er een nieuwe kruisboogschietbaan bijgekomen en wil men ook het handboogschieten weer in ere herstellen. Met het opknappen van het weer bruist Rolduc van activiteiten.

Eind mei is het Pinksteren, maar dat feest verregent in stormachtige wind. Het is niet te geloven hockey en cricket en atletiek worden Rolducse sporten. Nou, deftiger kan het toch bijna niet.

In de nacht van 30 op 31 mei is er een uitgebreid luchtalarm van wel anderhalf uur. De goegemeente mag tot half negen uitslapen. De tweede stille mis op deze zondag wordt geschrapt en zo loopt de dagorde weer netjes op tijd. Voor het lof bidt de hele kerk een nieuwe toewijding aan Maria en 's avonds treden de Meerssener Nachtegalen op in de aula o.l.v. Huib Voncken, oud-leerling natuurlijk.

Vanaf 3 juni is het prachtig, vast en warm zomerweer. In de avond van die dag ontvangt weer een leerling het H. Oliesel in het ziekenhuis. Iedereen bidt voor het behoud van zijn nog zo jonge leven. Donderdag 4 juni is Sacramentsdag. Hitte! Maar gelukkig de heel dag vrij van school en tijd voor allerlei hobby's of sporten en spelletjes. Het wordt in een paar dagen zo warm, dat vele het bosquet in vluchten tijdens de vrije uurtjes overdag. Op de cour is het niet uit te houden. De zwaar gekortwiekte kastanjes geven nauwelijks schaduw.

oud-provisor G. BROUWERS †

En dan, op 6 juni, komt uit Heerlen het ontstellende bericht dat oud-provisor van Rolduc G. Brouwers plotseling en geheel onverwacht op 49-jarige leeftijd is overleden, nadat hem inderhaast nog het H. Oliesel is toegediend. Heel Rolduc is verslagen. Het jaarboek 1942 besteedt een uitgebreid gevoelig In

Memoriam over het tragische leven van G. Brouwers. Hij was met hart en ziel verknocht aan Rolduc, maar kreeg van zijn hoogste baas, de bisschop, een nieuwe baan in het onderwijs te Sittard aan het Kleesj en stierf van heimwee naar Rolduc. Horribilis lectu. De grote Kerkraadse sacramentsprocessie, die meestal ook Rolduc aandeed, kan in 1942 niet doorgaan. In Rolduc is er een kleine processie door de kruisgangen en zingt men een plechtig Te Deum laudamus in de kerk. Het zijn rare juni-dagen: in het Kerkraadse ziekenhuis overlijdt leerling Guus Stassen, 14

jaar oud, na een ziekte van nog geen vier weken.

GUUS STASSEN †

Op 9 juni en op 10 juni volgt de uitvaart en begrafenis van oud-provisor G. Brouwers op Rolduc onder overweldigende belangstelling en alle hens aan dek wat de liturgie betreft. Veel foto's van de plechtigheden in het Jaarboek, die meer zeggen dan ik hier kan schrijven. De dag erop: een rouwmis voor Guus Stassen, een plechtige Hoogmis om elf uur met de absoute, het liturgische afscheid. Rolduc rouwt wel erg vaak dit jaar, schrijft de chroniqueur droog op. Andries Verhoeckx (20), leerling van Rolduc sterft op 14 juni in Blerick na een ziekbed van twee jaar. Geen wonder dat een dag later het Directeursfeest verregent: Geen defilé op de cour, geen Bekerfinale, maar wel een feestdiner met speeches en complimenten voor de keuken en de verzorging een dito souper en een gala-soirée in de aula met een 'adieu Rolduc' als introductie ter herdenking van de gestorvenen. Het schooljaar 1942 kent een lang uitgesmeerd einde. Van de 60

eindexamenkanten slagen er maar liefst 58. Een lange reeks voetbalwedstrijden, een cricketmatch zelfs, overgangsexamens, toelatingsexamens, een declamatie-concours voor Klein-Rolduc, weer een processie door de gangen, een requiemmis voor alle gevallen in de meidagen van 1940 en de overleden leerlingen van '41-'42. Een zieke leerling, George Dechesne, komt na lange tijd genezen uit het ziekenhuis. Lof, processie naar de tuin en opnieuw een toewijding aan het H. Hart van Jezus bij het H. Hartbeeld.

Op donderdag 9 juli is de grote uittocht van leerlingen. Iedereen wordt om half zes 's ochtends gewekt en net als vroeger vertrekken de talrijke treinreizigers op weg naar huis, eindelijk, door het bosquet en wandelen dan naar het station Rolduc-Kerkrade. Dat stationnetje moet ergens bijna op de grens Nederland-Duitsland gelegen hebben. Waar precies is mij niet bekend. En op zaterdag 11 juli komen veel leerlingen, natuurlijk de Limburgers die in de buurt wonen, de uitslag van hun overgangsexamens ophalen en ook krijgen de prijswinnaars hun prijsboek. Allemaal heel anders en informeler dan gebruikelijk. En dan zit een opmerkelijk schooljaar er eindelijk op. Een schooljaar met veel nieuwe initiatieven op het gebied van mis-beleving, nieuwe clubs en sport. Een jaar ook barstensvol voetbal in tig competities. Een jaar ook van barre kou, maar ook ijsplezier, ijspret of ijsvreugde, zoals de kroniek het wilde. Maar ook een jaar van zeer veel gemelde overlijdens van oud-leerlingen uit alle delen van het land, maar ook van het sterven van opvallend veel leerlingen-nog-op-school en van requiemmissen, begrafenisplechtigheden, verslagenheid en rouw. Een jaar van weinig luchtalarmen, gelukkig, maar toch ook weer een

oorlogsjaar, waarin nazifiguren zich met de gang van zaken bemoeien.

Jaarboek 1943, schooljaar 1942-1943

Over de medische zorg:

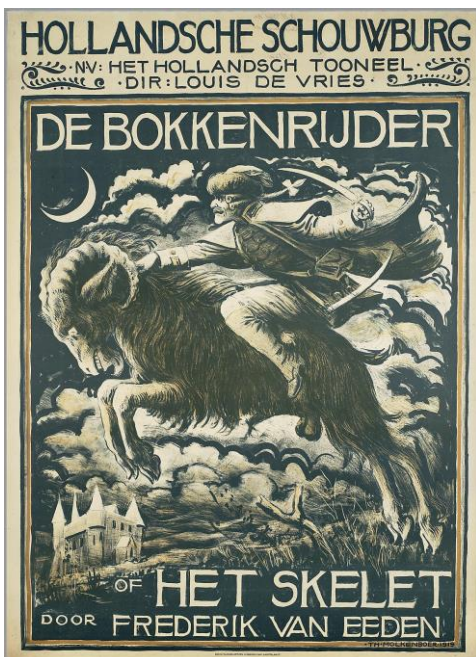
“Slechts een leerling moet rust gaan nemen...”

Aan het begin van het nieuwe schooljaar wordt duidelijk dat het Rolducus Jaarboek een gevoelig verlies heeft geleden. Ik volg de schoolkronieken van dat Jaarboek zeventig jaar lang op deze website om mensen, meest oud-leerlingen, zover te brengen zich eens te verdiepen in dat prachtige materiaal, dat op CD-rom beschikbaar is.

Op 8 juli 1942 is in Aken Dr. Phil. Wilhelm Gierlich overleden. Gierlich was een specialist in de regionale geschiedenis van Aken en verre omstreken, archiefonderzoeker van de Landkreis Aachen en directeur van het Heimatmuseum van Kornelimünster. Voor Pasen 1942 raakte hij al gedeeltelijk verlamd door een beroerte en daar kwam niet veel later een longontsteking bij. Deze bijzonderheden over het overlijden van dr. Gierlich zijn overigens uniek voor de kroniek. Maar heel zelden wordt op medisch klachten en kwalen ingegaan of doodsoorzaken. Kiesheidshalve natuurlijk. Wilhelm Gierlich was pas 58 jaar en schreef een zeer interessante reeks doortimmerde historische artikelen in het Rolducus Jaarboek. Over de

mijnbouw rond de abdij Kloosterrade en over de geschiedenis van de **Bokkenrijders** in het land van 'sHertogenrode en nog wel meer. Wilhelm Gierlichs wordt in de allereerste kroniekvermelding van het Jaarboek 1943 herdacht en hij mag als voorbeeld gelden voor al die andere te herdenken overledenen in de eerste oorlogsjaren, die als oud-leerling of oud-docent of als weldoener een band met het scholencomplex hadden.

Gierlichs geeft ook een van de invalshoeken voor de geschiedenis van dit schooljaar en dat betreft de gezondheid van Rolducs populatie en de maatregelen die genomen worden om iedereen gezond te houden in barre tijden. Het winterweer, de ijstoestand der vijvers en de “schaatsvreugde” blijft overigens de andere rode draad.

De zomer van 1942 begint pas half augustus. Daarvoor was het meestal fris met regen, ook tijdens de viering van het 40-jarig jubileum van Rolducs portier Jean Derix, bij iedereen bekend als Sjang. Het koor van de zusters zingt de Hoogmis voor Sjang, er is een lintje voor deze joviale en onvermoeibare werker, die onder de geschenken en bloemen bedolven wordt.

Jean Derix

Eind augustus een hittegolf van enkel dagen, opgesierd met een enorm onweer. En op 1 september zijn alle jongens er weer. Gepakt en gezakt moeten ze het laatste stuk door het bosquet lopen vanaf het stationnetje Rolduc-Kerkrade, maar om 20.00 uur is iedereen binnen, behalve de Zeeuwen, die in Breda hun treinaansluiting misten en pas tegen middernacht kunnen gaan slapen.

De eerste week is rommelig: uitpakken, nieuwe boeken ophalen, bonnen inleveren, lesroosters opschrijven en tenslotte een retraite van 3 dagen. Pas na een volle week kunnen de gewone lessen beginnen en dan lees je: “16 september 1942. Vanmiddag is er congé en dus een flinke wandeling om de longen gereed te maken voor het medisch onderzoek.” Dat slaat op het jaarlijks maken van een röntgenfoto van de longen van alle leerlingen, een controle op longtuberculose, een ziekte die in die tijd nogal eens voorkwam en veel moeilijker te genezen was dan nu. De uitkomst van al die longfoto's was dat slechts één leerling rust moet gaan nemen. Kennelijk was rust nemen in een sanatorium in de bossen de belangrijkste therapie in die tijd tegen tbc en ook nog zonder garantie op genezing. Hoe het afloopt met deze leerling wordt niet gemeld.

2 oktober: André Muskens moet naar het Kerkraadse ziekenhuis voor een blindedarm-operatie. Op 23 oktober is er een tweede operatie nodig. Daarna gaat het iets beter met hem, maar Sef Cobben heeft op 29 oktober ook een acute blindedarm. En de dag erna Willem Schneider, terwijl er nog 20 jongens met koorts in bed liggen en andere klachten. Dat blijken gelukkig allemaal lichte aandoeningen die goed aflopen, maar met Muskens loopt het niet goed af. Op 2 november verslechtert zijn toestand en wordt hij bediend. Op de ochtend van 5 november overlijdt hij. In het jaarboek 1943, samen in een band verschenen met 1944, staat een aangrijpend verslag van het ziekteverloop en de doodstrijd van Muskens, een afschuwelijk verhaal. Op 11 november opnieuw een acute blindedarm en nu bij Willy Geilenkirchen. De kroniek doet er luchtig over, maar meldt toch dat

sommigen van de blindendarmpatiënten ook diphterie hebben opgelopen.

Niet alleen de schoolbevolking van Rolduc wordt bedreigd en wel door infecties; ook de gebouwen worden bedreigd en wel door de steenkoolwinning door de Domaniale Mijn in Kerkrade. In de vakantiemaanden van 1942 hebben onderzoekers van die mijn op vele plekken rond Rolduc grondboringen gedaan, zo meldt de Kroniek op 29 juli. De mijn wil nagaan of ze de kolenlagen onder Rolduc kan gaan 'afbouwen' zonder schade toe te brengen aan de gebouwen. Een vraag waarvan het antwoord voor de hand ligt: natuurlijk zal er schade optreden en dat blijkt ook wel als we enkele maanden verder zijn. Op 11 november meldt de kroniek dat de mijnverzakking zodanige ernstige vormen heeft aangenomen dat deskundigen denken dat een bombardement in de buurt de hele vleugel zal doen instorten. Daarom gaat de perfect van Klein-Rolduc Deumens elke nacht in de Bisschopszaal slapen waarschijnlijk in de slaapkamer die voor de bisschop bedoeld is.

Een bombardement hebben de gebouwen al doorstaan. Dat is het bombardement door de Britse Royal Air Force (RAF) op maandag 5 oktober. De heren dachten Aachen plat te gooien, maar gaven achteraf de schuld aan het slechte weer, dat ze in plaats van Aken een belangrijk deel van Geleen totaal verwoestten, waarbij bijna honderd burgerslachtoffers vielen. Ook het voormalige Jezuitenklooster in het Stammenderbos bij Spaubeek, beter bekend als het retraitehuis, ging totaal plat evenals enkele huizen in de Heerlense binnenstad en in Kerkrade en Brunssum. Dit is wat Rolduc van die onvergeeflijke blunder merkte: "Omstreeks 10 uur (22.00

uur)? luchtalarm; geweldige ontploffingen, die het huis doen daveren op zijn grondvesten.” Dat heeft gelukkig niet tot instortingen geleid, zelfs niet op Klein-Rolduc. En dit bombardement is niet de enige stommiteit van de RAF in die oorlogstijd. Een lange reeks van steden en bebouwde gebieden langs de Duitse grens, waaronder Maastricht, Nijmegen en Enschede werd door de RAF op bommen getrakteerd. Op verzoek, neen op voorschrift zelfs van de bisschop wordt te Rolduc een collecte gehouden voor de slachtoffers van de RAF-blunder met een resultaat van ruim 400 gulden. Op 9 november wordt André Muskens op het kerkhofje van Rolduc begraven. Hij wordt afgehaald aan de grote poort en vandaar door zijn klasgenoten naar de kerk gedragen voor de Requiemmis door de klassenleraar en de absoute, waarbij allen “Heren” in superplie assisteren en het koor “In paradisum deducant te angeli” zingt en het Rolduc’s orkest “Adieu Rolduc, séjour de mon enfance” speelt in een van de gangen als de kist langskomt op weg naar buiten naar het kerkhof in de tuin. Velen zullen bij het einde van

zo'n jong leven tot tranen geroerd zijn geweest.

ANDRÉ MUSKENS †

Op maandag 23 november meldt de Kroniek de eerste sneeuw van het winterseizoen en de nacht daarop zelfs drie graden vorst. De sneeuw blijft gelukkig niet liggen, is het commentaar. Aan het feest van de Onbevleete Ontvangenis (8 december) gaat weer een triduum vooraf, een driedaagse van bezinning, die afgesloten wordt met alweer een toewijding van Rolduc aan Maria. Het filosofenfeest van Sint Katrien met 's avonds een spannend detective-toneelspel, en Sinterklaas op Klein-Rolduc zijn dan allang voorbij en is het tijd voor kerstige dingen. Daartoe is de declamatieclub 'De Rederijkers' opgericht, waarvan enkele leden op 13 december

Kerstgedichten voordragen met muzikale intermezzo's. Een goed geslaagd debuut vindt de annalist en na het zondagse Lof is er het jaarlijkse orgelconcert van Kerstliederen.

Geen wonder dat het ook op maandag heerlijke weer is: zacht als een echte lentedag. Op 18 december mag iedereen op vakantie naar huis tot maar liefst 16 december 1943 in verband met de kolenschaarste. Dat is nog eens boffen, zelfs als je midden in de Kolenmijnstreek woont. De Domaniale maakt van de leegte gebruik om de mijnschade op Klein Rolduc te herstellen. Niet alleen scheuren in muren dichtsmere, maar ook het plafond van dortoir I grotendeels vernieuwen.

rond 1965 het corset

Vlak voor de Kerst mag Sef Cobben (blindedarm) het ziekenhuis verlaten om thuis Kerst te vieren, terwijl Willem Schneider (ook appendicitis, wablief?) al begin december thuis mocht gaan bijkomen. Kerstmis 1942 is koud, maar niet wit. Een flink pak sneeuw valt in de eerste januaridagen van het nieuwe jaar, terwijl het 's nachts tot 8 graden vriest. De kroniek is bang voor een nieuwe ijsskoude winter als die van een jaar geleden. Ja, en daar zijn ze weer op de onderste vijvers: de schaatsers uit Kerkrade en omgeving bij helder vriesweer en nachtvorst van 8 en 9 graden. Op 11 januari wordt er nog steeds heerlijk geschaatst door velen, maar er valt ook wat regen. De jongens zijn nog niet terug als op 12 januari valt de dooi echt goed in met veel modder op de wegen rond Rolduc. Het einde van de kerstvakantie komt met prachtig zonnig weer. De trein is twee uur te laat op station Kerkrade-Rolduc, maar om 19.30 uur is toch iedereen binnen op een paar na, die onderweg niet snel genoeg overstapten.

Het lijkt alsof de jongens na hun kerstvakantie in een soort vakantiekolonie terecht zijn gekomen. Op zondag 17 januari is er natuurlijk geen les. Iedereen mag uitslapen tot 8.00 uur. Op je gemakje opstaan, want om half elf is pas de Hoogmis, jawel consequent met een hoofdletter. Dan is het tijd voor “de middeg”, zoals men in die tijd onder mekaar zal gezegd hebben en daarna een mooie wandeling met schitterend weer. 's Nachts vriest het in het holst van de winter één

graad. Maandag de achttiende is de dagorde weer normaal, maar wie vrijdag in dezelfde week vanuit zijn klassenbankje naar buiten staart – bijvoorbeeld bij wiskunde, zoals ik altijd deed, dan zag je in de woorden van onze annalist “het prachtigst denkbare lenteweer, zacht en zonnig.” Dat kan natuurlijk niet duren en inderdaad op zaterdag 23-01: “Voor de afwisseling is het heden stormachtig en regent het de hele dag.” De boze buitenwereld slaat toe, maar niet alleen met storm. Rolduc is ingesloten door verschillende dorpen of wijken waar diphterie heerst. Dat is een akelige adembenemende en wurgende hoest, die vooral het leven van de allerjongsten bedreigt. Niettemin wordt heel Rolduc ingeënt in een paar uur tijd op dinsdag 26-01. En diezelfde dag staan er plotseling drie Duitsers voor de deur, die namens de Rijkscommissaris (Arthur Zes in een kwart!) het huis komen bezichtigen. “Als dit maar niet het begin is van onaangename dingen!”, durft de chroniqueur zomaar op te schrijven. Twintig jongens hebben op woensdag 27-01 klachten na de inenting: de meesten hebben een gezwollen arm en enkelen zelfs koorts tot 39-40 graden, Gelukkig is alles na een paar dagen weer over. En dan is er ook nog luchtalarm vroeg op de avond: 20.00 uur. Vanuit de schuilkelders gaat de hele bups tegen negen uur rechtstreeks naar bed. Echt oorlogstijd en dit bericht ook: Het jaarboek 1943 mag niet verschijnen komende september vanwege papierschaarste. Een afknapper voor de redactie van jewelste, maar de kroniekschrijver pent rustig door. De jaarboeken 1943 en 1944 komen uiteindelijk in één band terecht rond september 1945, zodat er niets van teksten en foto's verloren gaat.

Op 1 februari 1943 behaalt mijn latere wiskundeleraar J. Vogels, alias de Mus, zijn doctoraal examen wis- en natuurkunde in Utrecht. En dat levert alle leerlingen op 5 februari een vrije middag op. Zouden ze ook sigaren gerookt hebben of pijpen?

Een dag later, op dinsdag 2 februari, volgt er een intrigerende mededeling in de kroniek; “Gisteren en vandaag geeft Directeur Jenneskens een cursus voor de eindexaminandi tot inleiding in het volle leven. Door de jongens wordt deze zeer geapprecieerd.” Waar zou dit over kunnen gaan? Eerst een detail: de titel ‘Directeur’ voor deze Jenneskens betekent natuurlijk niet dat Rolduc een nieuwe leider gekregen heeft, stiekem of zo. Directeur van Rolduc is nog steeds de ‘Bölles”, excuus, de Zeereerwaarde Heer Drs Henricus J. van der Mühlen, die pas in november 1946 Hoogerwaarde zal worden na zijn benoeming tot Geheim-Kamerheer van Z.H. de Paus en dan ook wordt aangesproken met Monseigneur. Tot 1957 blijft hij directeur van Rolduc. Deze directeur Jenneskens komen we nog één keer tegen in de kroniek van het schooljaar 1943. Op die plek lezen we zijn voorletter M. Jenneskens en daar wordt ook duidelijk dat hij staat voor de Katholieke Actie, een beweging in de RK Kerk, die een actiever katholicisme voorstaat en het katholieke volksdeel in Nederland meer bewust wil maken van zijn katholieke overtuiging. Daarmee komen we aan de belangrijkste vraag, nu de vrees voor een paleisrevolutie kan worden weggenomen: Waar zou die cursus over gegaan zijn? Jongens van zeventien, achttien jaar in een preutsere tijd dan toen ik zo oud was, willen, stel ik me zo voor, alles weten over meisjes, vrouwen en seks, over het beperken van zwangerschap bij jonge meisjes en al

die andere zaken die mannelijke adolescenten door het groeiende brein spoken, vooral als ze zijn opgegroeid in een totaal door vrome en serieuze mannen gedomineerd zeg maar ecosysteem. Zelfs als ze thuis zussen hebben. Daarom curseert deze Directeur over het “volle leven” en zal de appreciatie van de jongens daarin bestaan hebben, dat ze met zijn allen met rode oortjes geregeld gegniffeld en een enkele keer tranen met tuiten gelachen hebben. Ik heb op Rolduc nooit zo'n cursus gehad, al heeft mijn biechtvader oprecht zijn best gedaan mij “alles” netjes en omfloerst uit te leggen op een manier, die helaas voor de lezer onder het biechtgeheim valt. Jongens die in 1943 achttien waren, hebben nu de gezegende leeftijd bereikt van 95 jaar. Ik betwijfel of zich nog ooggetuigen melden. Misschien dat de teksten van deze cursus nog ergens in een archief liggen. Ik ben echt zeer benieuwd. De KA heeft de jaren '60 van de vorige eeuw niet overleefd. Haar streven om secularisatie van de samenleving tegen te gaan is door een organisatie overgenomen met een langere naam die eindigt op Kerk en Wereld.

In deze februarimaand breekt paniek uit. Er komen berichten dat de Duitsers in de Bisschoppelijke Colleges van Roermond en Sittard verschillende leerlingen hebben opgepakt, er staat 'opgepikt'. De schrik is groot. Veel ouders willen dat hun zonen thuis komen en sommige leerlingen bellen zelf naar huis. Er komt een uittocht van oudere leerlingen op gang, ondanks dat er een mededeling aan de poort is geplakt dat het niet is toegestaan enz. Gelukkig komt er ook vrij snel bericht dat de opgepakte jongens in Sittard en Roermond en ook elders weer zijn vrijgelaten. Na enkele dagen komen de vertrokken leerlingen, de Kroniek

noemt ze ‘voortvluchtig’, alweer terug, enkelen met een avontuurlijk verhaal. De paniek zakt, want als enkele dagen later de diphtherie-vaccinatie wordt herhaald, zijn nog maar enkele jongens afwezig. Misschien geen wonder, want het weer is slecht en stormachtig al een week lang.

Op 19 februari meldt de kroniek het overlijden van Pastoor-Deken van Venlo Jules van Oppen in het concentratiekamp te Vught. Deze priester werd door de Duitse bezetters gevangen genomen en naar kamp Amersfoort gebracht, omdat hij niet ophield de in Venlo vertoonde Duitse films te bekritisieren als “onvaderlands en ook immoreel”. In mei 1942 draaide in de Venlose cinema’s de film Kora Terry met Marika Röck in de hoofdrol, in de Venlose volksmond “Marika zonder rök” genoemd. Kora Terry, nog steeds op You Tube te zien, was een zwoele zang- en dansfilm met haremscènes, waarin Marika helemaal losging in dunne sluiers en glitterbroekjes tot grote woede van de Pastoor-Deken, die andermaal de staf brak over deze populaire productie. Hij moest dat na herhaalde waarschuwingen van de bezetters bekopen met arrestatie en opsluiting in Kamp Amersfoort in september 1942 en later in Vught, waar hij in februari 1943 overleed. Aan een hartaanval beweerden de Duitsers, maar de kroniekschrijver van Rolduc zegt: “vastgehouden en gemaltraiteerd (). Aan de gevolgen van een mensonwaardige mishandeling is hij tenslotte te Vught bezweken en naar een beter leven overgegaan.” De kroniek noemt Jules van Oppen een “martelaar voor de goede zeden”. Heel dapper in die tijd, zij het dat deze tekst pas in het najaar van 1944 in het volgend jaarboek wordt gepubliceerd, toen het zuiden van Limburg nagenoeg geheel door de Amerikanen bevrijd was. Het front passeerde Kerkrade en

Rolduc op maandag 18 september, maar er volgde nog een evacuatie van de totale burgerbevolking op zondag 24 september op bevel van de Duitsers. 30 duizend mensen gingen te voet dwars door de linies naar het zuiden richting Mergelland. En op donderdag 5 oktober in het holst van de nacht trokken de laatste Duitse militairen zich terug en werd Kerkrade door het 120ste regiment infanterie ingenomen, zeg maar gerust bevrijd. De stad was zwaar getroffen en lag deels door voltreffers en brand in puin. Op dinsdag 24 oktober mochten de Kerkradenaren terugkeren. De brochure “D-day in Zuid-Limburg” is de bron voor deze bijzonderheden. Een aangrijpend verslag door mijn oud-collega’s Hans Koenen z.g. en Jan Hendriks z.g., uitgegeven door De Limburger, Provinciaal Dagblad, in 1994. Maar ik loop vooruit op het tandwiel van de historie.

We duiken terug in der *Alltag* van een bijzonder internaat in een bijzonder jaar. Want op 21 februari staat er: Zondag – na een mistige morgen breekt de zon door en krijgen we prachtig weer.

En daarna is het weer tijd voor de jaarlijkse bliksemvisite van bisschop Lemmens aan ‘zijn’ filosofen’. Op 22 februari komt hij heel vroeg, bezoekt het filosoficum. ’s Middags is er vrij (sic) en na de laatste avondstudie (om acht uur, in mijn tijd) verschijnt de bisschop in de speelzaal en wie hij daar aantreft spreekt hij toe. De dag erna vroeg op. De bisschop leest de mis voor de hele school, gaat dan terug naar de wijsgeren om zijn werk daar voort te zetten en vertrekt tegen vieren weer van Rolduc. De Mus krijgt zijn officiële aanstelling als wiskundedocent omdat Veldman, een leek, naar een andere school vertrekt. De Maraboe haalt in

Nijmegen op 9 april zijn doctoraal klassieke letteren en krijgt meteen zijn aanstelling. Half vasten op 4 april kent geen toneel, maar wel een lezing met lichtbeelden en muziek over de Grieks orthodoxe monnikenrepubliek van de berg Athos. Op 10 april worden er door de Bisschop in Roermond weer twintig nieuwe priesters gewijd en daarom mag er op Rolduc na het diner gerookt worden. Ook nog ter ere van de neomysten. Nou ja, zeg. Op 14 april komen de Duitsers de klokken uit de toren van Rolduc weghalen om er kanonnen van te maken. En dat is zeer pijnlijk: de provisor heeft het eigen personeel van Rolduc verboden ook maar een vinger uit te steken om mee te helpen aan deze operatie. De klokken mochten sowieso al een paar jaar niet luiden op hoog bevel van de nazi's. "In diepste grond omdat het Deutschtum deze stem van het christelijk geweten niet kan verdragen", zegt de kroniek. Het is anderhalve dag werk, dan staan de klokken los op het kerkplein. Dan komt een vrachtwagen en om half vier in de middag rijden ze de poort uit. Het zijn niet de oorspronkelijke klokken van de kloosterkerk van Rolduc uit de tijd van de Augustijner koorheren. Die zijn in de negentiende eeuw verdwenen of verkocht en later bij toeval teruggevonden in een Duitse dorpskerk in de grensstreek. Waarschijnlijk gaat het om vier recent gegoten klokken, maar de kroniek geeft geen details. De chroniqueur geeft wel blijk van intense droefenis.

De Goede Week met zijn prachtige liturgie verzet de zinnen gelukkig. Pasen is dan een rustige dag vol wijding, noteert de kroniek. En daar is al weer het volgende feest: 1 mei is de juiste datum voor het feit, dat Rolduc sinds 1 mei 1843 officieel klein-seminarie van het bisdom Roermond is. Een echt eeuwfeest! Het feest is op dinsdag 4 mei gepland, omdat

dan ‘de jongens’ van Paasvakantie terug in huis zijn. Op zaterdag 1 mei, de eigenlijke datum, is er eigenlijk alleen een Romeins Lof met rozenhoedje en Te Deum, ook bedoeld als opening van de Meimaand, Mariamaand. Maar op dinsdag 4 mei gaat het feest helemaal liturgisch los met een pontificale hoogmis met de bisschop en met versiering van de kerk, de kruisgangen en eetzaal. Het feestdiner is bescheiden, maar intiem met slechts drie gasten van buiten, de bisschop inclusief. Er worden mooie woorden gesproken en liederen gezongen tot slot en rond drie uur wordt er op de grote cour een foto gemaakt van de bisschop omringd door alle leerlingen op en naast de trappen van het bordes. Te zien in het jaarboek: de massaliteit van het onderwijs in die dagen is indrukwekkend. Al dat moois speelt zich in het afgelegen Rolduc af tegen de landelijke achtergrond van de april-meistakingen door het hele land, begonnen in Twente als protest tegen het besluit van de Duitsers om de hele Nederlandse ktijsmacht weer krijgsgevangen te maken en op te sluiten in kampen. De staking wordt in bloed gesmoord met massale executies. En dan speelt ook nog het bevel dat alle Nederlandse studenten de zogenaamde loyaliteitsverklaring aan het Duitse gezag moeten ondertekenen, gedateerd op zes mei en dan citeert de kroniek de militaire en politierangen van alle ondertekenaars van het bevel en zet daarbij tussen haakjes (hup, hup, maar !). Een duidelijke spottende toevoeging uit de herfst van 1944, toen de Duitsers al uit Zuid-Limburg verdreven waren. Wie niet tekent, moet zich melden voor de inschakeling bij de arbeidsinzet. Als iemand zich niet meldt, worden zijn ouders of voogden daarvoor verantwoordelijk gesteld, zegt het bevel. De kroniek zegt: “Van onze oud-leerlingen duiken er velen onder ondanks alle

bedreigingen, anderen echter gaan onder het juk door en vertrekken naar Duitsland een onzekere toekomst tegemoet. Achter zo'n simpele zin gaat een enorme brok persoonlijke tragiek schuil van jonge mannen aan het begin van hun volwassen leven. De eindexamens HBS en Gymnasium zijn ook deze zomer een groot succes met heel weinig gezakten, zo blijkt eind mei. De kroniek maakt daar een realistische, maar zure kanttekening bij: "Proficiat voor de gelukkigen. Het is maar beroerd dat de volgende gedachte moet zijn, hoe duik ik het beste en het snelste onder!"

Ondanks de bange, uitzichtsloos lijkende oorlogstijd zijn er in juni en juli een overschot aan feestdagen en feesten. De leiding besluit een Pinkstervakantie van een week toe te staan en de feestelijkheden rond het directeursfeest te splitsen met eerst de jour des jeux in mei bij mooi weer en later in juni het interne feest met diner en defilé. Er zijn ook nog enkel schuilkelderuren 's nachts met uitslapen en dan de vele voetbalcompetities tussen talloze teams van de jongens. Qua weer is het aangenaam. De sacramentsprocessie, waarbij heel Kerkrade op Rolduc te gast is voor een prachtige mis op de grote cour, blijft binnenshuis in de kruisgangen en de jaarlijkse toewijding van Rolduc aan het H. Hart van Jezus is bij het grote beeld in de tuin. |De overgangsexamens worden afgewerkt en dan is er een heftige verslagenheid en diep verdriet plotseling: een van de jongens, Jacques Buise uit Hillegersberg-Rotterdam, pas twee jaar op Rolduc, wordt door de ziekenzuster bij haar dagelijkse rondgang over de trottoirs dood in zijn bed gevonden, overleden in zijn slaap.

Nog een hoogmis tot dankbaarheid voor het schooljaar, een orgelconcert in de kerk, dan de uitslag halen en een eventuele prijs bij de klassenleraar en op vrijdag 16 juli is dan toch eindelijk iedereen klaar en vertrekt men op vakantie naar huis tot 7 september.

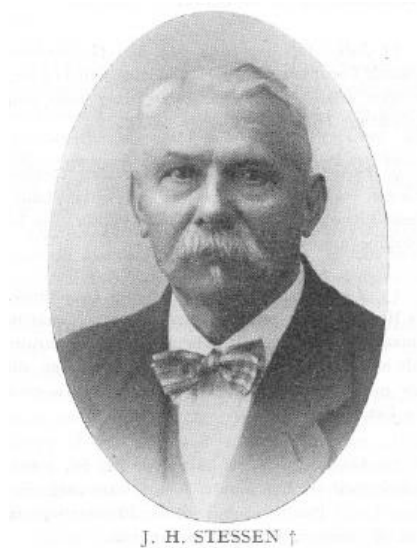

Jaarboek 1944, schooljaar 1943-1944

“Men houdt zijn hart vast!”

Op 25 juli 1943 noteert de kroniek bij het sluiten van de traditionele retraits (geestelijke bezinningen op een nieuw, aankomend schooljaar) voor de Zusters en het overig personeel: “Het is prachtig, zomers weer.” Mijn moeder zaliger zou nu zeggen: “Dat geeft je God in.” Met die verzuchting meende ze altijd: “Natuurlijk was het dit of dat, want.” En achter de “want” komt in dit geval: Natuurlijk mooi, zomers weer, want 25 juli is niet alleen het naamfeest van de H. Jacobus de Meerdere (Santiago), maar ook de Nationale Feestdag in menig Spaanstalig land en tenslotte mijn eigen verjaardag, als was ik natuurlijk in 1943 nog niet geboren. Dat zou nog vijf jaar duren. Zowel in 1943 als in 1948 viel 25 juli op een zondag. Op maandag 26 juli komt op Rolduc een groep van veertig ‘Jesüeten’ uit Nijmegen. Ze willen graag veertien dagen blijven en gastvrij als het is, stelt Rolduc dortoir I ter beschikking voor de nacht en de aula minor aan het voorplein voor activiteiten overdag. De Jezüeten, nu in moderne spelling, zijn de ‘philosophen’ van de eigen priesteropleiding van de orde, die uit het Berchmanianum te Nijmegen verjaagd zijn en voorlopig zijn opgevangen en opgenomen door de Zusters Ursulinen in Eysden. Het is voor mij, lezer op een afstand van bijna 70 jaar een signaal dat met het opduiken van vluchtelingen de Tweede Wereldoorlog in Europa in beweging komt. De

bezetter, die zich nu begint te realiseren dat hij het toch in Europa niet gaat redden op den duur, door forse nederlagen in oost en zuid, het Oostfront breekt, de Ammies landen in Sicilië, Rome en Napels worden gebombardeerd en het gaat niet goed met Benito Mussolini. Hoezo benito? En de nederlagen van Rommel in het woestijnzand van Noord-Afrika. Tegen die achtergrond gaat de bezetter grote gebouwen en complexen claimen, sorry, vorderen of opeisen als veilig onderkomen en wat is dan gerieflijker en gemakkelijker dan kloosters?

Johan Hubert Stessen overlijdt in Susteren op 82-jarige leeftijd. Hij was gymnastiekleraar op Rolduc van 1901 tot 1925 en leidde tal van Limburgse gymnastiekverenigingen. In 1889 werd Johan Stessen in Parijs bij de Wereldgymnastiekfeesten wereldkampioen rekstok. Hij was een voorganger van Epke Zonderland, geen Fries maar wel een Limbo. Hij wordt in de Kroniek met een dankbaar gebed herdacht.

De Jezuietengroep is ook heel dankbaar en voert daarom uit dankbaarheid voor de tijdelijke opvang het toneelstuk 'De Gril van den Hertog' op in de aula minor. De theologie-studenten van de orde, die uit hun studiehuis in Maastricht zijn verjaagd door de bezetter, zijn via Valkenburg en Spaubeek gevlucht en in het retraitshuis op de Molenberg in Heerlen terechtgekomen, zijn ook komen kijken naar het spel. Op 31 juli valt het kerkelijke feest van de heilige

Ignatius van Loyola, stichter van de Jezuïetenorde en natuurlijk zingen de gasten dan een plechtige Hoogmis in de kerk van Rolduc. Op 9 augustus vertrekken ze weer naar Eijsden na het aanbieden van een “geestelijke ruiker” uit dankbaarheid. Een geestelijke ruiker is een kloosterlijk begrip. Het gaat om een soms fraai versierde of gekalligrafeerde lijst van gebeden die door de kloosterlingen gebeden zal worden voor iemand of een instelling uit dankbaarheid. Een gebruik dat wellicht in onbruik is geraakt, vandaar deze toelichting.

Eind augustus is het alweer pieteweer: veel wind en regen, zegt de kroniek, maar als op 7 september alle leerlingen van vakantie terugkeren naar hun scholen is het weer weer prachtig zonnig. Er komen zoveel jongens dat her en der nieuwe slaapplekken gevonden moeten worden. De dortoors puilen uit. De eerste dagen van het nieuwe schooljaar gaan heen met uitpakken, lesroosters, nieuwe boeken, plechtige hoogmissen, een leerlingenretraite, voetballen en tenslotte de borströntgenfoto's, die vijf twijfelgevallen opleveren, waarvan er na vier dagen nader onderzoek twee serieuze overblijven. Twee jongens, met een vermoeden van longtuberculose, moeten gaan rusten.

3 oktober is Rozenkranszondag. Dat betekent dat er net als elders in het hele land, volgens de chroniqueur, een opdracht wordt verricht aan het Onbevleete Hart van Maria. Concreet: om tien voor tien een plechtige Hoogmis met processie erna. Om 12.00 uur komt pater van Es van de missiecongregatie Societas Verbum Dei (SVD) een lezing houden over de Maria-verschijningen in Fatima. En dan is er nog een plechtig Romeins Lof om 20 voor vijf met preek en acte van

toewijding aan de H. Maagd. Het Rijke Roomsche leven is nog lang niet voorbij, maar toch wordt er ook nog gevoetbald op Rolduc. Precies tussen de Fatima-lezing en het Lof is er nog tijd voor de opening van de schoolcompetitie in de eerste klas met de wedstrijd Pantarei tegen Minor, de kuuzje tegen de cour. De cour wordt verpletterd met 5-1.

In de resterende dagen van oktober is het weer de oorlog die de kop opsteekt in het dagelijkse leven. Op 11 oktober komen drie hogere Duitse militairen, van wie twee van de Marine, Rolduc "bezichtigen". De aanhalingstekens zijn van de annalist. Hij voegt toe: "Men houdt zijn hart vast!"

Op 14 oktober: Kerkraads luchtalarm onder het diner: er is ergens in de buurt een luchtgevecht aan de gang: Allen naar de kelders! Op 20 oktober het volgende luchtalarm, dit keer gelukkig na het diner. Gelukkig volgt al na een kwartier het sein veilig. Op 22 oktober zijn de jongens net 's avonds in de speelzaal of daar gaan de sirenes voor luchtalarm weer af: een half uur iedereen in de kelders. Intussen hebben de filosofen op 17 oktober opnieuw toegeslagen in de eerste klasse: Sparta verliest met 6-2 van Pantarei.

24 oktober Wereld Missie Zondag. Het programma van deze zondag is zo mogelijk nog overladener dan dat van de Rozenkranszondag met twee missen, een algemene vergadering, en twee lezingen over de missie op Java door de eeuwen heen en het werk van de Ursulinen in Thailand in de Siamese missie. En er wordt OOK nog gevoetbald. Minor, de oudere jongens van de cour, laat geen spaan heel van Sparta, de jongeren, : 9-1.

Tot eind oktober was het mooi herfstweer: daarna mist en regen. Echt Allerzielenweer, zegt de kroniek. Rolduc is leeg tijdens Allerheiligen en Allerzielen want onder groot applaus heeft de directeur laten weten tijdens het diner op 30 september, dat de traditionele uitgangsdagen halftrimester worden vervangen door een korte vakantie van vrijdag voor Allerheiligen tot woensdag erna.

Het eerste avondeten op 3 november wordt alweer onderbroken door een luchtalarm: vijf kwartier wachten op het sein veilig in de kelders.

Op zondag 7 november loopt Rolduc de eerste echte oorlogsschade op. Het is nota bene alweer zo'n feestelijke zondag, Willibrordzondag met een plechtige Hoogmis in een prachtig versierde kerk. Tegen half elf, net na de mis is er luchtalarm en dan komen er drie projectielen neer op de neutrale weg, dertig meter van de hoofdboort aan de Klein-Rolducse kant en ontploffen. Bommen of granaten, zegt de kroniek, maar de schade is groot. Aan die kant van het complex gaan de ramen van de klaslokalen en de herenkamers in scherven. De cour van Klein Rolduc ligt vol glasscherven en stenen. Het had veel erger kunnen aflopen, want de cour stond vol jongens van het eerste leerjaar, toen het alarm afging. Net op tijd waren ze allemaal naar binnen gedreven, toen de explosies volgden. Het alarm duurt maar een kwartiertje en in de middag gaan de glaszetters al meteen aan de gang.

Het volgende luchtalarm is op 19 oktober tijdens de laatste les van de dag. Na een kwartiertje schuilkelderen gaat de les gewoon verder. "Alsof er niets gebeurd is", meldt de kroniek.

Oud-leerling René Coenen, die in Wageningen studeerde en naar Duitsland moest voor de Arbeitseinsatz, is op 12 november in Watenstedt om het leven gekomen na contact met een hoogspanningsdraad. Zijn ouders woonden in Indië. “Dat maakt het geval dubbel akelig”, zegt de kroniek.

Het filosofenfeest Sint Cathrien op 25 november wordt gedomineerd door het blijspel ‘Mucius Scaevola’ in vier bedrijven, dat van 15 tot 19 uur met muzikale pauzes door het eigen orkest en een nieuw opgericht Rolducs Aulakoor, in de aula wordt gebracht met veel succes. Het kostschoolleven bloeit als nooit tevoren ondanks de benarde omstandigheden, want op 30 november is er weliswaar weer een luchtalarm tijdens de vierde les, maar wordt toch weer de ‘Misweek’ opgestart na twee jaar, een soort liturgische verdiepingscursus door monniken van de abdij Heeswijk. Bij het begin zingt men tijdens een Lof het ‘Veni Creator’, het bekende Pinksterlied om inspiratie en aan het eind op 5 december is er een processie in de kerk onder het zingen van het Te Deum. Intussen is Sinterklaas ook op Klein-Rolduc op bezoek geweest. En op 6 december vinden de benjamins van Rolduc zelfs cadeautjes in hun chambretten. En dan nog een groot cadeau: Eduard Verkade draagt in de grote aula vanaf half vijf ’s middags de hele Macbeth van Shakespeare voor inclusief de befaamde slaapwandelscène van Lady Macbeth. “Het hoogtepunt”, zegt de kroniek. Dergelijke voordrachten zijn bij mijn weten in de Nederlandse theaters geheel in onbruik geraakt, vandaag de dag. Jammer.

De winter daalt neer op de oude abdij op 5 december midden in alle feestelijkheden van Sinterklaas, Misweek, de Immaculata Conceptio. Ach, met een kerk in de buurt is het

altijd wel feest. En dan schrijft de annalist gewoon neer op zondag 5 december: "Vannacht heeft het gevoren en vandaag is er een felle Oostenwind met somber, koud weer."

En wie denkt dat Sinterklaas op zes december, nota bene zijn eigenlijke naamdag alweer halverwege op de Noordzee onder stoom is richting Spanje, die vergist zich als het om Rolduc gaat. Op woensdag 8 december houdt de Goedheiligman een speciale audiëntie in de spreekkamer van Rolduc, links achter de voordeur, voor kinderen die onder de zorg van "onze" Vincentiusvereniging vallen. Heel voorzichtig en met respect geformuleerd, maar het gaat dus om kinderen die het thuis erg arm hebben, in een tijd dat de Bijstandswet nog niet geschreven was en al helemaal niet van kracht geworden. De eerste Algemene Bijstandswet dateert van 1965, hoewel er in 1854 al een Armenwet kwam, die pas in 1965 werd vervangen door de nieuwe wet van minister Marga Klompé. Een beetje gegeneerd schrijft de kroniek over de Sinterklaas-zitting: "Het is een leuke vertoning."

Onder bepaalde voorwaarden tellen de Kerstcomposities in de laatste leerjaren van de scholen als eindexamens, zogenaamde noodeindexamens. Dat komt omdat de Duitsers, zo meldt de kroniek, een bepaalde jaarklasse van Nederlandse jongens gaan oproepen voor de beruchte Arbeitseinsatz in de "Heimat". Op vertoon van de oproep voor Duitsland kan een leerling van de eindexamenklas, die een paar jaar ouder is dan zijn klasgenoten en voldoende heeft gehaald voor zijn composities, zijn diploma uitgereikt krijgen. Tussen haakjes meldt de chroniqueur dat drie Rolduciens, die onder deze bepalingen vallen, op de een of

andere manier hun papiertje hebben gekregen, de boffers! , en toen maar zijn ondergedoken!. De uitroeptekens en de kwalificatie zijn van de chroniqueur.

Maar goed: De Kerstvakantie begint op 23 december. Iedereen vertrekt op enkele roodvonklijders na, die moeten blijven. En als op 11 januari iedereen weer voor en nieuw trimester moet opdraven blijven veel leerlingen ook weer ziek thuis. Griep, al wordt de ziekte niet benoemd. In tegenstelling tot de winters van de twee voorafgaande jaren die vreselijk streng waren, is de winter '43/'44 een kwakkelwinter. "We schijnen niet op de schaats te komen", klaagt de kroniekschrijver. En weer is er slachtoffer gevallen van de deportatie van Nederlandse jongelui naar Duitsland. In gevangenschap sterft oud-leerling Charles Nyst (27) (Rolduc 1927-1934 en student aan de Katholieke Economische Hogeschool in Tilburg, de voorloper van de latere Tilburgse universiteit.

Op 24 januari maakt bisschop Lemmens zijn jaarlijkse opwachting op Rolduc: eerste prioriteit: de filosofen. Het scrutinium noemt de kroniek het doel van het bezoek, dat wil zeggen 'nauwkeurig onderzoek'. Hij komt zijn filosofen overhoren, lijkt het wel. De 'cour' dwz alle leerlingen van de middelbare scholen, krijgt een halve dag vrij, sorry congé. Tijdens het Lof op 25 januari vormt hij nog zes leerlingen en spreekt hij en volle kerk toe met mijter en staf. De kroniek noemt zijn toespraak 'gloedvol'. De dag daarop vertrekt hij 's morgens naar Roermond. Monseigneur doet dat al vele jaren.

Februari kabbelt verder rustig voorbij met de gebruikelijke vieringen van Maria Lichtmis, een laat kersttoneel in de aula en een voordracht met lichtbeelden over 'Sprookjesland

Bretagne'. De Limburgse leerlingen mogen op half trimester weer een paar dagen naar huis. Maar in de nacht van 16 op 17 februari gebeurt het plotseling. Het heeft plotseling dik zes graden gevroren, er staat een koude Oostenwind en het sneeuwt. De eeuwige vraag: "Zouden we nog op de schaats komen?" wordt gesteld in de kroniek. Maar voorlopig blijft het bij sneeuwpret, want er is veel, zeer veel sneeuw gevallen. "Zware gevechten dus op de cour!", aldus de kroniek. 20 februari is Carnavalszondag, maar geen 'maskes' op Rolduc. Een plechtige Hoogmis met schitterende zang en daarna begint het 40-urengebed, alweer zo'n oude RK traditie. Maar er is ook cultuur. Toneel door de filosofen met muzikale pauzes, de opvoering van een draak van een stuk. "Wel een gezellige boel" heet het, maar de chroniqueur vindt het maar niks. Hij is wel opgetogen over een persiflage op Shakespeares Macbeth, in dit geval 'Makbet'gedoopt. Zowel de draak als Makbet leveren geweldige lachsalvo's op en dat is de Rolducse Carnaval.

Maar de winter gaat door: elke nacht zeven graden vorst. "Het ijs wordt bereden, voorzichtig, omdat het nog niet erg sterk is..." En dat is dan (22 februari, carnavalsdinsdag) de laatste zin die leraar

Nederlands sinds 1914 Jan Metzmakers bijdraagt aan de Rolducse kronieken, waar hij sinds 1930 heel veel uren in stak. Wegens ziekte kan hij het niet meer opbrengen: het kost hem teveel moeite en met pijn in het hart legt deze chroniqueur na veertien jaar de veer neer. "Rolduc is zijn "war-correspondent" dankbaar – was de oorlog nu ook maar

spoedig voorbij!” schrijft zijn opvolger Jos Damen, leraar aan het filosoficum sinds 1935. Maar op dinsdag 22 februari laat de oorlog in Nederland zijn gruwelijkste gezicht zien. Nijmegen wordt zwaar gebombardeerd en Enschedé en Arnhem worden ook zwaar getroffen. Allemaal Britse zogenaamde vergissingsbombardementen. Bah.

Vrijdag na Aswoensdag luidt 's ochtends kort na de ochtendpauze tussen de lessen de bel. De laatste twee lessen voor het diner vallen uit voor ijscongé. En de zondag daarop mag er ook geschaatst worden. De belangstelling is zo groot dat op alle vier de dichtgevroren vijvers het ijs aan gort gereden wordt. Veel scheuren.

Maart is de eerste voorjaarsmaand na het ijzige einde van de winter 1944. Hoop op beter weer, maar de werkelijkheid is anders qua gezondheid. Vanaf 2 maart is er een ware griep epidemie uitgebroken op Rolduc. De hele ziekenboeg (infirmierie) ligt in enkele dagen bomvol en dan zijn er ook nog de nodige bedden op de slaapzalen bezet. Er komt zelfs hulppersoneel voor de zusters en enkele patiënten hebben hoge koorts. Op 4 maart komen er nog steeds zieken bij en dan valt de beslissing: iedereen moet binnen blijven, vanwege de enorme sneeuwval en de slechte schoenen van velen. Waar hebben we dat toch meer gehoord? Rolduc wordt afgesloten, gaat in 'lockdown', om die onnodig taalvervuilende uitdrukking aan te halen. De rozenkransprocessie op de eerste zondag van de maand gaat door de kruisgangen rondom het grote carré, dat er prachtig besneeuwd bijligt. Dan komt er hulp voor alle binnenzitters: de beroemde IJzeren Weg langs de cour wordt met de brandspuit schoongespoten, van ijs en sneeuw gezuiverd. Zo

kan er weer buiten gelopen worden. Maar elders wordt er nog volop genoten van de sneeuw. Zoals bij de slag om het sneeuwfort dat de leerlingen uit Zeeland, beter bekend als de Zeeuwen, hebben opgetrokken. Holland en Zeeland tegen Limburg en de rest wordt het 's middags en de zuiderlingen weten een bres te slaan, maar komen niet binnen omdat de surveillant het welletje vindt. Staken en naar binnen, jongens.

Ook de 'Heren' dunnen uit door de griep. Een van hen, Jos. Jansen is al weken aan het kwakkelen; de provisor is ook al geruime tijd uit de running en Jan Metzmakers is ook flink ziek geworden. Enkele anderen blijven ook in bed.

Het weer grijpt in in de nacht van 12 op 13 maart. Het regent de hele nacht pijpenstelen, zodat alle sneeuw verdwijnt. In de middag is het droog, maar tegen de avond valt weer nieuwe sneeuw. Terwijl het voortdurend blijft stormen.

De kroniek maakt op 13 maart melding van concurrentie. Al een hele tijd lang wordt er op de 'zwarte plank' (dat is een officieus en/of officieel aan plakbord op enkele vaste plekken in Rolduc) op de cour een soort krant wordt aangeplakt met als titel Van Roda's Eigen Erf , afgekort VREE. Eerst ging de VREE vooral over sport en wedstrijden, maar sinds kort is er ook elke week een soort kroniek te lezen. Deze VREE zal zich in mijn jaren ontwikkelen tot een eigen schoolblad van Rolduc en eens per kwartaal verschijnen, als iok me nu goed herinner met poezie en columnachtige stukken en soms pittige commentaren op het wel en wee van de kloosterschool.

Maandag 13 maart eindigt met een half uurtje schuilkelder. De naar-bed-toe bel had net geluid en iedereen bewoog zich naar de trappen richting dortoirs, toen de bel opnieuw sprak: luchtalarm vanwege het neerkomen van een forse bom in de buurt. De explosie was hoorbaar op Rolduc.

Hetzelfde herhaalt zich exact een dag later. Nu zijn er zelfs enkele bommen neergekomen in de buurt en het luchtalarm wordt ook net na de laatste bel gegeven voor maar 20 minuten, gelukkig.

Op 21 maart begint het tegen de avond te sneeuwen en is er weer een half uurtje schuilkelderen noodzakelijk. Tegen deze achtergrond moeten zich enkele leerlingen van de hoogste klassen in Maastricht melden voor de keuring voor de Nederlandse Arbeidsdienst. Deze dienst was een zeer impopulaire poging van de bezetter om Nederlandse jongens en meiden te werk te stellen bij wegenbouw, graafwerk enz. soms ook in Duitsland en uiteindelijk aan het oostfront om loopgraven aan te leggen voor het Duitse leger. Met veel genoegen meldt de annalist dan ook, dat in 1944 26 jongens zijn gekeurd, van wie er slechts 5 goedgekeurd werden. De paragraaf gewijd aan 21 maart sluit met een gebed aan de H. Benedictus om het grote Benedictijnenklooster bovenop Monte Cassino, ten zuiden van Rome, te beschermen. Het front van de in Italië binnengevallen geallieerde troepen en de Duitsers loopt daar tussen september '43 en mei '44 vast. Uiteindelijk valt Rome toch begin juni.

25 maart: Maria Boodschap, negen maanden voor Kerstmis, geldt als het allereerste begin van Maria's zwangerschap en is het titelfeest of naamfeest van de Rolducse Kerk. Het valt op een zaterdag: ik lees niets over een uitbundige kerkelijke

viering. Wel worden op deze dag twaalf oud-leerlingen van Rolduc in Roermond door mgr. Lemmens priester gewijd. Dat zijn er veel minder dan de gemiddeld 20 van de voorgaande jaren. Rolducs directeur woont de kathedrale plechtigheid bij. Er zijn twee voetbalmatches in de competitie en het is heel erg mooi weer.

Vanaf 29 maart krijgt iedere leerling drie keer in de week een vitamine-c-tablet bij zijn diner. Ter verhoging van de weerstand tegen infecties natuurlijk, maar de directeur hoopt dat de jongens voortaan zullen groeien als kool. Niettemin komt deze verstandige aanpak voor enkelen te laat: op 30 maart om tien uur in de avond moet een leraar met spoed naar het ziekenhuis vanwege een acute, ontstoken blindedarm en de dag erna ondergaat leerling Luc Veeger ('40 tot '46) uit Groningen hetzelfde lot. Beiden overleven de operatie.

Op 2 april begint de Goede week in de aanloop naar Pasen. De Passie van Pothast wordt gezongen voor een bomvolle kerk met ook veel oud-leerlingen. Tijdens het souper dat om half zeven begint, wordt de zomertijd ingevoerd. Het souper duurt tot acht uur. "De jongens hebben overigens niet de indruk, dat ze meer kregen dan anders, ."schrijft de chroniqueur. Rolducse humor!

De voorganger van deze kroniekschrijver, J. Metzmakers is op 3 april ernstiger ziek geworden en wordt opgenomen op de infirmerie. De directeur verzoekt aan tafel dringend voor hem te bidden. Rolduc krijgt van de landelijke overheid een verklaring die moet beschermen tegen vordering van de gebouwen door militairen en andere niet-kerkelijk bestemmingen. Die verklaring wordt ook ondersteund door

de Duitse, ambtelijke ‘Denkmalpflege’. De ingelijste verklaringen worden opgehangen bij de hoofdingang, bij de kerkingang en centraal in de kruisgangen. “Wij blijven bidden en hopen, dat dit alles nooit nodig zal zijn”, aldus de kroniek.

6 april, Witte Donderdag, in alle vroegte – om kwart voor vijf, nota bene - opstaan en naar de kerk voor de avondmis (!) met voetwassing, het gebruikelijke begin van de liturgische driedaagse voor Pasen. En dan op Paasvakantie, allemaal. Prof. dr. Ferd Sassen, hoogleraar filosofie aan de Universiteit van Nijmegen, heeft net zijn zilveren priesterfeest gevierd en komt de plechtige drie dagen voor Pasen meevieren op Rolduc. Hij is degene die in 1921 samen met L. Linssen aan de reeks jaarboeken van Rolduc begon, maar zijn taken in dat bestek in 1930 overdroeg aan J. Metzmakers wegens teveel andere taken in het onderwijs en daarbuiten. Er zijn nog vele andere gasten voor de Goede Week plechtigheden: veel jonge studenten uit Kerkrade en omgeving zitten ook lange uren in de kerk. Het gaat sinds enige dagen weer veel beter met Metzmakers.

Op 11 april, de dinsdag na Pasen, is er groot alarm om kwart over tien 's avonds in het zuidoosten. De sirene van Herzogenrath loeit onheilspellend. Ook Rolduc gaat in de alarmstand. Het gaat om een enorme luchtaanval op ‘Aachen’, waarbij vooral Burtscheid wordt getroffen. Dat is de kuurwijk van Aken, een oud stadje, geannexeerd door Aken en gelegen aan de zuidrand van het centrum. Ongeveer na een uur zijn de bomexplosies en het geronk van de vliegtuigen voorbij. Vanuit Rolduc is een grote vuurgloed en

een zwaar rookgordijn te zien. Ik voeg eraan toe: eindelijk hebben de Britse bommenwerpers de goede plek gevonden.

Op 20 april is er een bomaanval op Düsseldorf en op 22 april is München aan de beurt. Telkens vliegen de bommenwerpers midden in de nacht over Rolduc heen, reageert de luchtafweer van de Duitsers niet, maar moeten de paasvakantiebewoners van Rolduc wel de schuilkelders in. Intussen is ook bekend geworden dat het klooster van de Fraters van Wittem voor een deel is in beslag genomen door de bezetter. Ze moeten hun jaarlijkse bezoek aan Rolduc afzeggen wegens nieuwe inrichting van het Huis.

De Paasvakantie blinkt uit in mooi weer, maar de eerste dag van het nieuwe trimester, 25 april, is een gure regendag, getekend door de willekeur van een wreed regime. 's Ochtends worden twee oudere leerlingen van Rolduc op het station van Groningen aangehouden en naar Kamp Amersfoort gebracht en niemand weet waarom. Op station Hoensbroek is het ook hommeles bij de NS. De stoptrein naar Kerkrade/Rolduc met de nodige jongens aan

boord staat even stil aan het perron daar en dan dendert een locomotief, opduikend uit het niets als het ware, er met een enorme klap tegenaan, waardoor het achterste rijtuig behoorlijk beschadigd wordt. Enige leerlingen worden gewond door glasscherven en een ander loopt een lichte hersenschudding, dat is het ergste letsel, maar de schrik was groot, natuurlijk. De nacht van 26 april is het weer luchtalarm geblazen voor drie kwartier. Dan volgt als gebruikelijk uitslapen tot zeven uur en 's ochtends kortere lessen, zodat het diner, het middagmaal, weer op tijd kan genoten worden. Directeur Van der Mühlen laat aan tafel

weten dat hij een telegram naar het Departement van Onderwijs gestuurd heeft om opheldering te vragen over het lot van de twee aangehouden leerlingen in Groningen en om hun vrijlating te eisen. Alle leerlingen bidden samen de rozenkrans voor de twee en de dagelijkse mis 's anderendaags is ook te hunner intentie.

Katholieke Actie op 30 april: Pater dr. Fr. De Graaff SJ spreekt op invitatie van de KA over Film en Bioscoop. Deze Jezuiet zal menigmaal met het waarschuwendende vingertje gezwaaid hebben. Voor hem was veel aandacht en hij lokte veel instemming uit. Waar zou dat over gegaan zijn? Over Marika Rökk?

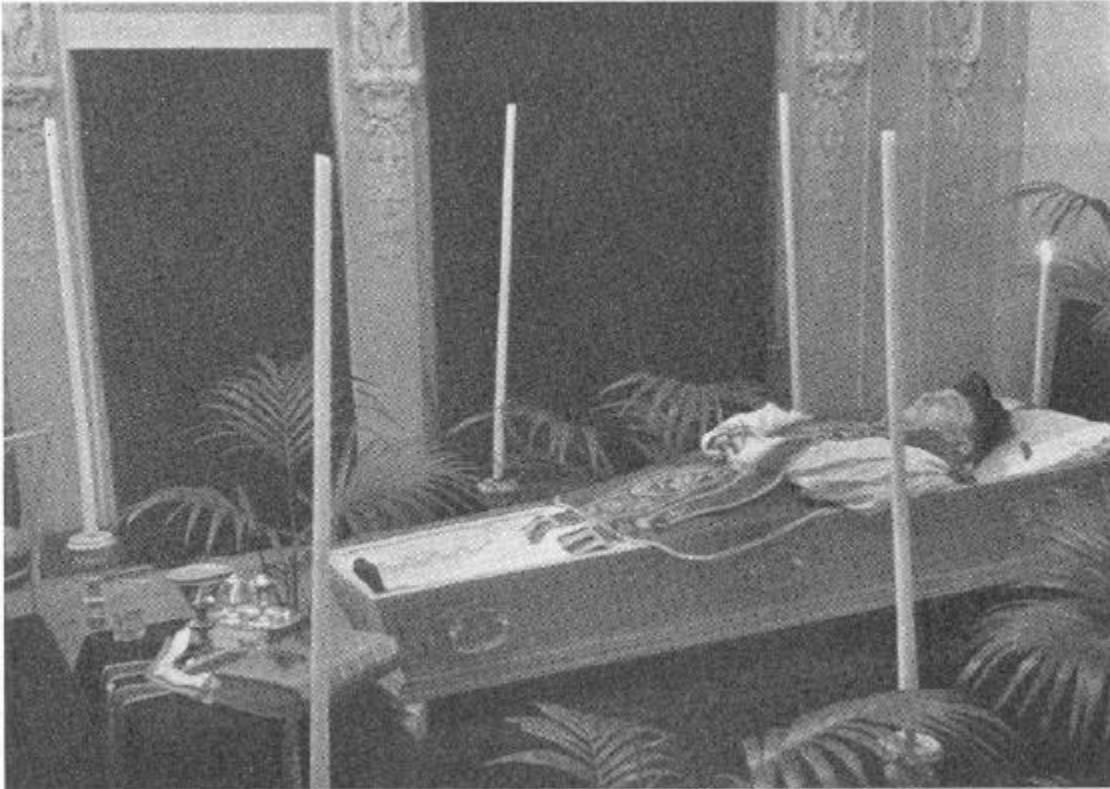
'Leven en denken in 't oudste Rolduc (1104-1300), het derde en laatste deel van de serie 'Rodensia' verschijnt op 1 mei bij uitgever Ernst van Aelst in Maastricht. Van de hand van dr. P.C. Boeren. Dit historisch drieluik over het oude Rolduc zal veel aftrek gevonden hebben bij leraren en oudere leerlingen. Zelfs in die drukke meimaand van 1944, waarin Maria aangeroepen wordt als Koningin van de Vrede in een dagelijks Lof met Rozenkrans en een Marialiedje op het einde van het avondgebed.

Het weer blijft "onprettig", maar het voetballen gaat onverdroten door op de eerste zondag van mei. En dan is er ook nog Marialof, een Rozenkransprocessie, en na het souper een wandeling naar de Mariagrot in het bosquet om Maria even te groeten.

Dat onprettige van het weer zal wel over kou en storm zijn gegaan, want op 9 mei klaagt de annalist dat de vijvers half leeg staan en dat het nodig moet gaan regenen.

10 mei, het begin van alweer het vijfde oorlogsjaar met vurige gebeden om vrede. Op 13 mei een vrij botte opmerking: “Mhr. Metzmakers’ toestand is sinds gisteren weer veel minder goed. Is dit nu het begin van het einde?”

Zondag 14 mei is een regendag, de hele dag. De “landbouwdeskundigen” in huis zijn opgelucht, schrijft de annalist, want naar hun mening is het al weken te droog. Het woord tussen de aanhalingstekens is natuurlijk een spottend eufemisme voor “boeren” of jongens van boerenafkomst. Voor Nederlands- en geschiedenisleraar Jean Metzmakers vraagt de directeur voor de Hoogmis te bidden en ook voor de zondagsles wordt er voor de goede man gebeden en ’s avonds dient de directeur hem voor de tweede keer het H. Oliesel toe. De kroniek voegt eraan toe: “Wij bidden hartelijk dat God hem genadig moge ontvangen.” Dat klinkt toch heel anders dan die opmerking een dag eerder. Inderdaad overlijdt Jean Metzmakers in de nacht van 14 op 15 mei, kalm en zacht met de directeur en de ziekenzusters aan zijn bed.

Hij wordt opgebaard in het voorste deel van de oude bibliotheek en krijgt van de kroniek een mooi In Memoriam mee: blijmoedig, hulpvaardig, opgewekt, toegewijd, wist zijn leerlingen te boeien en was een eenvoudig en vroom priester. Van mei 1940 tot februari '44 hield hij de kroniek bij, tot het niet meer ging. De overledene wordt op het kerkhofje van Rolduc begraven op 17 mei, de dag voor Hemelvaart, na uitgebreide plechtigheden in de in rouw gehulde kerk, zoals een plechtige requiemmis met vier heren. De kroniek besluit met deze wens: "...wij vertrouwen en bidden, dat onze dierbare dode ook zijn eigen hemelvaart thans moge beleven en vanuit de hemel met vele anderen over Rolduc mogen waken."

Daarmee heeft de nieuwe chroniqueur zich helemaal gerevancheerd. De kwaal die Jean Metzmakers ten Grave sleepte in enkele jaren wordt nergens in de kroniek vermeld.

Het ging om suikerziekte blijkt uit uitgebreide herdenkingen elders in het jaarboek.

De jaarlijkse Mariabedevaart naar Schaesberg is gepland op 20 mei, maar hoewel de route vanwege de oorlogsomstandigheden langs Kerkraadse kapelletjes voert en veel korter is, zijn er toch na een uurtje wandelen zoveel vliegtuigen in de lucht dat iedereen vlucht in een spoortunnel van het Miljoenenlijntje. Dan wordt het weer rustig en wordt de wandeling voortgezet maar al gauw is het in Kerkrade en in Duitse grensplaatsen groot alarm en moeten de jongens in huizen langs de weg binnenvluchten. Om acht uur vertrokken is men om half twaalf alweer terug in huis, waar de directeur in de kerk de H. Mis leest en de 'pelgrims' zijn daarna welkom in de eetzaal voor een speciaal gearrangeerd 'Schaesbergs' plateau. Ik denk een koud buffet met een kop soep.

Dezer dagen wordt geregeld geschuilkelderd en vervolgens 'uitgeslapen' tot zeven uur. In mei zijn ook de schriftelijke eindexamens voor Gym en HBS. Er komt een bericht binnen dat een oud-leerling van Rolduc op 27-jarige leeftijd in de duinen van Overveen gefusilleerd is vanwege verzetswerk. Kortom, in deze steeds intensere oorlogssfeer besluit de directie van Rolduc het jaarlijkse grote feest, het directeursfeest en de jour des jeux al op 24 mei te houden en niet ver in juni, zoals gebruikelijk. Daar hoort zelfs in oorlogstijd met schaarste en een bonnensysteem een heerlijk diner bij en dat komt er ook. "We krijgen allemaal een heuselijk stuk vlees", noteert de annalist opgetogen en daaruit mag blijken dat het vaak anders is en dat de maaltijden op Rolduc ook geregeld te lijden hebben van de

oorlogstoestand. En die toestand wordt steeds heftiger want in de nacht na het feest moet iedereen maar liefst twee keer zijn bed uit voor luchtalarm van een tot half twee en van twee uur tot half drie. Een fors bombardement op Aken, dat schijnt de oorzaak te zijn. Natuurlijk: uitslapen en nu echt. Tot acht uur maar liefst.

Er gebeuren nog meer interessante dingen in mei: De Jezuiet pater H. Minderop komt voor de oudere jongens van de drie hoogste klassen van HBS en Gym spreken over “De houding van den jongen ten opzichte van het meisje”. “Een mooie en gloedvolle uiteenzetting”, zegt de chroniqueur over deze lezing. (21 mei). Er is verder niets in het jaarboek 43/44 te vinden over wat de pater precies kwam vertellen. En op 23 en 25 mei geeft de Z.E. Heer Edm. Beel de jongens van de eindexamenklassen een inleiding in het volle leven en opnieuw zijn er geen nadere bijzonderheden over deze sessies te vinden. En overigens zien we Pater Minderop S.J. terug op 25 juni van dit schooljaar met een lezing, opnieuw voor de “oudere jongelui”, zoals de annalist enigszins spottend zegt, en dit keer over amusementsproblemen, mogelijkheden en gevaren in de komende ‘vacantie’. De schoolverlaters met eindexamen staan op een rotonde met veel afslagen in hun leven en moeten belangrijke beslissingen over hun toekomst nemen. Ze zullen veel opgestoken vingertjes en woeste waarschuwingen hebben gezien en gehoord. “De enthousiaste uiteenzetting wordt even enthousiast ontvangen”, schrijft de kroniek. Een korreltje zout lijkt me op zijn plaats.

Nog een opmerkelijk detail: De prijzen voor de winnende atleten van de jour des jeux in 1944 zijn allen eetbaar en

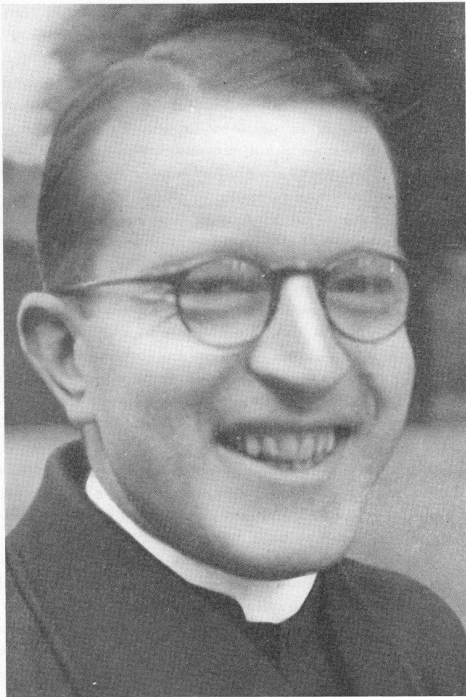
bestaan niet uit medailles, klatergouden of nepzilveren bekertjes: vlaas (sic!), jam, koek enz. Vla is een soort pudding als toetje en vlaai, het ronde fruitgebak (pluralis: vlaaien) wordt natuurlijk bedoeld. Vooral op Klein-Rolduc zijn de jongens erg blij met deze eet-prijzen, bedacht door de provisor. Zou daar ook het meeste honger zijn geleden in oorlogstijd?

Mei eindigt in mooie zomerdagen. Het wordt zo warm zelfs, dat de wandeling op dinsdag 30 mei wordt geschrapt. Iedereen brengt de zwoele avond door in het bosquet, het eigen hellingbos van Rolduc om af te koelen. De oudste jongens van de hoogste klassen worden alweer toegesproken, nu door ene dr. Crobach. De laatste dag van deze mei ziet maar liefst 570 boeken de deur uitgaan, ingezameld bij jongens en Heren en bedoeld voor de leesbibliotheken van het Buurthuizenwerk in Zuid-Limburg, Een mooi gebaar.

5 juni: Rome wordt ontruimd door de Duitsers en aan de geallieerde legers gelaten zonder vechten. Het opperbevel van de Weermacht laat weten, dat Rome als oudste cultuurcentrum geen oorlogsschade mag oplopen. “Of dit de enige reden is?”, schampert de kroniek. Wel is er grote opluchting en dankbaarheid, tussen de ditjes en datjes van een ongewoon schooljaar in oorlogstijd. Meteen al op dinsdag 6 juni heeft de chroniqueur al lucht gekregen van de invasie van een enorm leger op de Normandische kusten. De hele dag geruchten die steeds opnieuw worden tegengesproken, maar tenslotte blijkt het toch waar te zijn! “De telkens herhaalde vraag is: zou dit lukken en zo ja , zou het einde er dan spoedig zijn? “, mijmert de kroniek.

Benarde tijden en daarom wordt heel Rolduc in een week tijd toegewijd aan het Onbevleete Hart van Maria én aan H. Hart van Jezus. Maar er is niet alleen aandacht voor de metafysica, ook de lichamelijke, fysieke mens komt aan de orde en wel door een initiatief van de derde klas HBS: die groep begint in de recreatie tussen het ontbijt en de eerste les van de dag met “gymnastische ochtendoefeningen” op de cour, de grote speelplaats in de omhelzing van de vleugels van de gebouwen. En dat slaat enorm aan want op 19 juni begonnen voor de eerste keer, staat op 20 juni al eenderde van de cour (hier alle leerlingen van alle scholen behalve Klein-Rolduc en Filosoficum) te gymmen op het asfalt. En op de derde dag nagenoeg iedereen, terwijl op 24 juni ook de ‘philosophen’ gaan meedoen.

De reguliere eindexamens van Gym en HBS komen ook voorbij en zijn in '44 zeer succesvol. Nagenoeg iedereen slaagt, ook de seminaristen.

Dr. PAUL GEURTS †

Op 26 juni krijgt het Rolducs Jaarboek een nieuwe redacteur als opvolger van de overleden Jean Metzmakers. Het is de gepromoveerde historicus dr. Paul Geurts, sinds 1932 leraar te Rolduc. Paul Geurts kan niet lang in de redactie blijven. Hij komt om bij een bombardement op Horst op 12 oktober 1944.

Een zwaar schooljaar wordt vanaf eind juni begin juli langzaam afgeknoopt met overgangsexamens, een plechtige Requiemmis voor in de oorlog gesneuvelde Rolduciens en familieleden van de leerlingen, leuk amateurtoneel in de aula, het ene na het andere Lof en op zondag 9 juni is het dan zover: om half elk de plechtige Hoogmis aan het eind van het schooljaar tot dankzegging en met de Te Deum lofzang aan het einde. Een orgelconcert in de middag en dan het Lof en direct daar na de uitslag of je over bent of niet . het uitdelen van boeken tijdens de prijsuitreiking in de aula en dan wenst de directeur iedereen behouden thuiskomst in verband met het beschieten van treinen en een prettige vakantie. De meeste Zeeuwen mogen zondagmiddag al weg

of zijn al weg, en op maandag 10 juli gaan de Noorderlingen heel vroeg op pad naar huis (vijf uur?) en om zeven uur volgt de Limburgse bulk en dan is Rolduc maanden stil en leeg,

Mijn gang door de jaren van de Rolducse kronieken heen stopt hier even. Ik wil het schooljaar 1944-1945 apart belichten, omdat toen de Tweede Wereldoorlog op volle sterkte voorbij kwam in Kerkrade en Rolduc en van school en onderwijs weinig terecht kwam. Ook werd in dat jaar een nieuwe weg ingeslagen in de oude abdij. Een cruciaal jaar dat intensievere aandacht verdient.